

SAMBAND

No. 81. Januar 1915.

“Samband” udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelaagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelaagernes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Kontingenten.

Vi har tilgode en rigtig respektabel sum ifra flere hundrede abonnenter, som enten har glemt sin skyld eller kanske ikke har fundet det beleiligt endnu at betale. Disse sidste faar ha os undskyldt om vi atter og atter minder om tingen. Vi vil ikke være altfor paatrængende. Tag den **nødvendige tid**. Men de andre — folkene med den korte hukommelse — de faar nu finde sig i det om vi nu og da vækker paa deres onde samvittighed. I disse knappe tider burde man anstrenge sig for at betale sin skyld. Vi maa ud med penge for trykning, ekspedition, porto; og mens disse betydelige udlæg maa ud, gaar vi og venter paa alle disse smaa summer, som i de fleste tilfælder ikke vilde savnes saa svært om vedkommende sendte dem ind. Hvorfor skulde det ikke gaa an at sende os det uden at bli bedt om det?

Se paa din adresselap, der kan du se om du skylder. Datoen til hvilken du har betalt staar efter dit navn, saaledes:

sep14 betyr at du har betalt op til September 1914.

sep13 betyr at du har betalt op til September 1913.

dec14=December 1914: jan14=Januar 1914, osv.

Et Spørgsmaal til Forældre.

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kjærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbeide som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet NORWEGIAN-AMERICAN har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksemplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

Samband

is a monthly Magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the **bygdelag** movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association.**

Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 81, Januar, 1915.

	Side.
Kogdalingen. John P. Ivers	123
Reiseberetning. II. O. S. Johnson	125
Optegnelser. S. G. Bertilrud	141
Husmannsvisen. Nedskrevet af Olaus Rustad.....	148
Fra øverst i dalen og andre steder. M. Ødegaard....	150
Sluppemanden Tosten Bjaaland. S. H. Ramberg.....	152
Tom Simonson, selvbiografi.....	155
Til Rollinger og vegglinger i Amerika. O. S. Kjærre..	162
Helsing og tak fra Numedal. H. H. Strøm.....	162
Gulbrand og Kjersti Bertilruds guldbryllup. S. G. B.	165
Fra barndomshjemmet til Amerika. C. N. Remme....	166
Til Valdriserne i Amerika. John Ovrem.....	168
Til Valdriserne. Ivar O. Hovey.....	171
Brev fra redaktør G. O. Hovi.....	173
Kvittering for bidrag modtaget til Valdrisgaven. A. M. Sundheim	174
Smaastykker	175
Rosen. J. R. Lowell.—O. L. Kirkeberg.....	176
Liste over nordmænd blandt Wisconsin tropper i borgerkrigen. XI. A. L. Lien	179

Valdrisgavens innsamlingskomite:

A. A. Veblen, Minneapolis, formand.
Ivar O. Hovey, Minneapolis, for V. Slidre, sekretær.
A. M. Sundheim, Minneapolis, for N. Aurdal, kasserer.
C. J. Heen, Dennison, Minn., for Vang.
Hon. T. O. Roble, Manfred, N. D., for Ø. Slidre.
Johannes Anderson, Cottonwood, Minn., for Etnedalen.
L. C. Goplerud, Portland, N. D., for S. Aurdal.

Bestemmelser om Valdrisgaven.

1. Innsamlingen til Valdris optages paa den maate, at bidragene til hvert herred holdes særskilt, og givne bestemmer til hvilket herred bidraget ydes.

2. Bidragsyderne udtaler til hvilket øiemed de ønsker deres bidrag anvendt.

3. Innsamlingen afsluttes den 31te december 1915, og det samlede beløb oversendes hvrt herred som et urørligt fond, undtagen de gaver, som givne bestemmer for noget andet. Herredsstyret forvalter samme og anvender indtægterne deraf som det finder det mest hensigtsmæssigt, dog saaledes, at tilbørligt hensyn tages til bidragsyndernes ønske."

For cirkulærer og al oplysning man ønsker, skriv til sekretæren for komiteen: I. O. Hovey, 3323 Emerson Ave. No., Minneapolis, Minn.

Dersom du ikke har en af komiteens subskriptionsblanketter kan du udfylde følgende og sende ind:

Navn

Adresse

vil give \$ til Valdrisgaven. Jeg ønsker, at dette

beløb skal gaa til herred (prestegjeld).

Av dette beløb sendes \$ kontant, resten vil jeg betale

. 1915. Jeg ønsker, at bidraget

skal bruges til (øiemed)

.

Hvis du ikke anderledes bestemmer, gaar bidraget til et urørligt fond. Send bidrag direkte til kassereren, A. M. Sundheim, 3205 Park Ave., Minneapolis, Minn.

Samband.

No. 81

Januar

1915

Rogdalingen.

Han Per Rogdala va børgand mann;
Han gjald paa Dala for þjufin;
Han dreiv me handel, og engin and'
Had slif den bufskap og drift som han
Paa begge sjaa om Klufin. —

Han handla baade me fjell og finn
Dg børga bort, naar de høva:
Han va ifj skreftklof, men la paa minn,
At ifj de ifuld utu tankom rind,
Han skar 'in fors borti nøva. —

Eigong, som han had om tia andt,
'in frammund finn som 'tu bjørgin,
Dg fin'n handla foruta slant, —
De va paa vaag me 'in slif den fant,
Lef fall'n ga 'om paa børgin. —

Om navn paa skjoldmanna vardt ifj snaff, —
De rands for fall'n om 'i leite,
Dg fort som de han i tankan staff,
Han skreif ett finna: Nat granda gaff
Dg snaff om der fer du heite. —

Han va ifj knipin paa maal og vægt,
Daamm sei taa, diand som mins'n,

Dg engin knauta og sa, han flætt;
Men stødt han sæld, de kund engin nætt,
Saa kall'n, han had no vinsen. —

Han ref i markom paa alle hold,
Dg slaatt i myrom han skrapa;
Han høgd op mangin 'in setervold,
Der han te hus fann 'in furrutoll
Dg dugand beit aat buskapa. —

Dg andt om tia, de had'n stødt,
Fjer i markin paa foring;
Sa de va gut som kund tia nøtt,
Naar sola skjein; men, som gjisjin bøtt,
Han for me slarv, gaar de ording. —

3 byvei, seies, at han va snar,
Som snaap kerhelst der han fardast;
For beinaft leia de alti bar,
Dg ikj han maapa for kvar 'in gard,
— Han glytta berre som snarast. —

Te by'n kymmi, han va ikj kjendt,
Men bygut søljid 'om som hanfin,
Dg sliker karra som høvt va hendt;
Eigong paa jaakjöp vardt kall'n brenndt,
For gutan sendt'n paa Bankin. —

Han læng ha kvila pund tøvbin no,
Dg arvin ett 'om e skvandra;
Men merkjaan syns, der han gjekk og flo,
Dg seterhusa han la i flo
Benøttes end', oforandra. —

John P. Sverds.

Aluken, et fjeld i Meraker; Bjuke, kaffe; Finn, en fjeldslap.

Reiseberetning. II.

D. S. Johnson.

At je de Sandvigge samlinger paa Lillehammer naar man er i Norge, er da ligesom selvsagt, man maa gjøre. For da at gjøre en sving bortom de brede oplandsbygder, tog jeg med jernbanen om Drammen og ind til Kristiania og derfra til Eidsvold og op Mjøsen med den gamle dampbaad „Skibladner“ til Hamar. Besaa der den buegang som staar igjen af Hamars domkirke, reiste saa derfra til Lillehammer, og besaa alle samlinger af gamle huse med inventar, som er opført paa Maihaugen. Denne samling af gamle bondestuer, prestegaarde, kapel, med en stolpe med en jernring i, som kaldes Gabe-stoffen, er noksaa interessant at se. Samlingerne er ogsaa i den sidste tid forøget med Bjørnstadhusene, hvor man paa staburet ser kjød ophængt, som skal være 200 aar gammelt.

Det er nok saa merkeligt med alle disse gamle bondestuer som nu staar paa Lillehammer, og ligesaa de man ser paa Bygdø i Kristiania. Indgangsdørene og ligesaa dørene mellem koven og kjøkkenet er alle meget brede, men saa lave at en voksen mand maa bøje sig for at komme igjennem dem. Til-lige er dørstøtten svært høi, saa man maa løfte fødderne høit for at komme over den. Men end mere merkeligt er de korte fengsteder, som synes mere at passe til barn end voksne folk. For en voksen mand var det da ikke mulig at saa ligge ret, selv om man laa fra hjørne til hjørne.

Fra Beslehammeren, som endel kalder byen, reiste jeg en snartur op til Domaas saa langt som Dovrebanen nu er fer-dig, hvor jeg stoppet med natten. Paa vestsiden af hotellet der, er en høi pynt som jeg steg op paa, og kunde da se den vakre Læfjehgden vestover mod Romsdalen. Terrænet der er ikke saa brat som paa mange andre steder i Gudbrandsdalen, og

hele denne sraaning op mod Slettefjeldet var meget tæthygget. Det maatte været et noksaa vakkert syn for skotterne, at se denne bygd, dersom de kom derigjennem paa veien til Kringen; men det hedder i beretningen om dem, at Peder Klungnes førte dem paa afveie, saa de formodentlig ikke kom gjennem selve storbygden.

Fra Domaas deler Dobrebanen sig i to grene. En skal gaa gjennem Vesjehygden og ned til Beblungsnæs i Romsdalen, medens den anden gren gaar i zigzag op efter aasryggen indtil den kommer op paa fjeldet, og gaar saa over til Støren paa Trondhjemsbanen.

Paa tilbageveien fra Domaas fik jeg anledning til at se det historiske Kringen, hvor skotterne mødte sit Waterloo.

De bønder fra Vaage Lesje og Lom,

Med skarpe økse paa nakke,

I bredden bygd de tilhammen kom,

Med skotterne vilde de jnakke,

hedder det i visen. Na ved den bratte Kleiv i Kringen var det et fortræffeligt sted for den fælde af tømmer og sten som blev sluppet løs paa fienden. Den lodrette fjeldpynt paa vestsiden af dalen, hvor Pillarguri stod, var et sted som egnet sig godt til en udjagt opover dalen for at give signal i rette tid til at slippe løs tømmer- og stenvæsten. En mand som red baglænds paa en hvid heft ude paa den lille ø og nogle, som skjød med løst krudt var beredt paa at saa skotterne til at se til høire side istedenfor venstre, hvor tømmervæsten laa. Hele planen til at knuse skotterne var godt anlagt, og det lykkedes dølerne at realisere denne plan,

Saa ikke en eneste Skotte kom hjem,

Der kunde sine landsmænd fortælle,

Hvor farligt det er at besøge dem,

Der bor blandt Norges fjelde.

Skotterlaaven i Rvum staar der fremdeles uforandret, som et historisk minde om, at der blev de fangne skottere indespærret og senere en for en ledet ud og skudt.

Man har dadlet dølerne for denne deres grusomhed, og det ikke uden grund. Simpel retfærdighed siger, at man skal ikke trampe paa sin modstander efter man har overbundet ham; men paa den anden side maa man huske paa, at skotterne var fiendtligsindet, som skjændte og brændte hvor de for frem, og det baade de menige og de befalende. Lillige var det forbundet med store udgifter at vogte og føde dem, og ikke havde de tid til at rejse ind til Akershus fæstning med dem. Og da blev det den hurtigste og billigste maade at blive kvit skotterne paa, at skyde dem allesammen. Ret overfor skotterlaaven staar en mindestøtte som betegner stedet hvor Zinklar er begravet.

Fra Sjønesos tog Chr. Engell og jeg en tur ud til kongens udjagt paa Kroffleiven. Vi tog hestefjøs fra Sjønesos og kjørte til Sundbolten, hvorfra vi maatte gaa tilfods op den bratte Kroffleiven. Det var en klar, varm dag, saa solen stegte ganske betydeligt da vi begav os opover den bratte, stenede vei. Den gamle vei ligger indeskemt mellem fjeldbæggene, saa næsten ikke et vindpust kom til os; men vi fortsatte vor vandring opover, tørket svædte og gil. Endelig kom vi da op til Mlevstuen's hotel, hvor vi hvilede lidt, og tog ind nogle forfriskninger. Fra hotellet fortsatte vi saa marschen efter en skovvei, og da vi kom ud paa skrænten ned til bænkene paa udjagten, aabnedes det for os et panorama saa vakkert, at man kan ikke frakjende turistene den sandhed, naar de beskriver Ringerike som den vidrigste perle blandt alle Østlandets landskaber, set fra Kongens Udjagt. Flere hundrede fod under en og ganske nær indtil fjeldbæggen ser man de to arme af Dyrifjorden, Stensfjorden og Holsfjorden. Længere ud ser man Storfjorden med de mange øer, odder og viker og indenfor disse de

fagre bygder, med fine hvidmalede bondegaard og veldyrkede marker omkranset af vakre fjogslunde. Videre ser man dalene som de forgrener sig i nord og nordvest. Langt ude mod horisonten ser man Gaustafjeld i Telemarken, 20 norske mil borte, samt Morefjeld, 8 mil borte, og en hel del høje fjeldmutter mellem Madalen og Sognedalen. En tur til udsigten paa Krogflevan er umagen værdt for den som vil se de vakreste landskaber det østlige Norge har.

Da jeg gik op denne bratte, lange Krogflevan, kom jeg til at tænke paa de stakkels heste som skulde trække op tunge læs denne bratte bakke. Alle de produkter som skulde føres ind til Kristiania fra Ringerike, Madalen, Hallingdal og søndre Valdres maatte i gamle dage fragtes den vej, om Sundvolden, op Krogflevan, gennem Værum og til Kristiania. Nu har man Bergensbanen, og de som vil føre med heste, har den flade vej om Humledal og til hovedstaden.

Ringerike som oldgranskerne har fundet hed „Rringarik“, betyder ringformet rike. Medens andre daler i Norge danner lange og ofte stejle smale rebner i fjeldmassen danner Ringerike en bred runding som Tyrifjorden ligesom favner med sine lange arme. Efter hvad de lærde oldgranskere fortæller skal Ringerike være først befolket af indvandrede stammer med andre gudenavne end de Aaserne havde. Saaledes skal bygden Ulleraal være efter guden Ulla. Ligeledes gaarden Hønen (som byen Hønesø har sit navn efter) skal komme fra guden Høner. Men man mener at da Aserne blev for sterke blev de gamle guder fortrængte, og de nye Asaguder sat ind. Flere gaardsnavne minder om Asatiden, nemlig „Odinsaker“ Dnsaker, „Frøihov“, Frøishov osv.

Ved overgangen fra jagttiden til den historiske tid finder man mange gjeve mænd paa Ringerike. Saaledes fortæller Snorre at Sigurd Hjort var konge paa Ringerike og bodde

paa gaarden Stein. Han var den smukkeste mand viden om, og dertil større og sterkere end enhver anden. Det fortælles at da han var 12 vintre gammel dræbte han Hildebrand Berserk og 11 mand med ham. Sigurd Hjorts datter Magnhild blev gift med Haldan Svarte og blev saaledes moder til den berømte Harald Haarfagre, som samlede Norge til et rige i aaret 872. Paa Ringerike bodde ogsaa kong Ring, som Fridtjof den Frøene kom til juleaften, forklædt som en saltbrænder og som senere ud i helgen reddede baade kongen og dronning Ingeborg fra at drukne i Tyrifjorden.

Sagaerne beretter at baade i Vinlandstogene og i vikingetogene deltog mænd fra Ringerike. Om et Vinlandstog melder den runsten som er beskrevet af Sophus Bugge i et særregt skrift.

P. A. Munch meddeler at Olaf Trygvessons far, Trygve Olafsson, havde sit bosted paa kongsgaarden Stein, Ringerike. Men den som rager høist op af alle Ringerikes høvdinger synes at være Sigurd Syr. Snorre har en længere beskrivelse af ham, og siger han var den forstandigste mand som dengang fandtes i Norge. Sigurd Syr har kongenavn, men hans magt synes at have indskrænket sig mere til den indflydelse han øvede som jordbruger og foregangsmand. Som en forstandig jordbruger tog han godt vare paa gjødselen. Men i den tid ansaaes dette for et svineri, lidet sømmeligt for enhver fribaaren mand, end sige for en konge eller høvding. Derfor fik han tilnavnet Syr som betyder hverken mere eller mindre end Purke.

Sigurd Syr maa have drevet et udstrakt jordbrug efter som Snorre fortæller, og bodde paa gaarden Bye som er det centrale sted i grænden. Snorre skildrer udførligt det besøg som hans stedsøn Olaf Haraldsson aflagde hos sin stedsfader Sigurd, og sin moder Asta. Man faar der et tro billede af

livet paa de store høvdingesæder i hine dage. Vi kan ligesom se hallen med sine tjele paa væggene og sine hynder paa bænkene, med sine lange gæstebudsborde og sine fulgte økruise. Man faar se høvdingen selv først ude paa ageren i hans hverdagsdragt, med blaa koste, snørestor paa fødderne, ogsaa kappe og bredskygget graa hat. Og siden faar man se ham i høitidsklædningen af silke, med skarlagensklæder og med karduanstøvler og guldne sporer, med prægtigt sverd ved siden og gylden hjelm paa hovedet. Det var vel et syn som maa ha bragt Mastas hjerte til at juble af stolthed, da hun saa sin husbond ride ind paa gaarden paa sin staselige hest med forgyldt sadel og et bidjel besat med sunkende stene, og ledtaget af 30 huskarle, medens hun saa sin søns merke nærme sig fra den anden side fulgt af 120 frigsrustede mænd. Sigurd og Mastas hus maa ha været vel forsynet baade i kjælder og stabur, thi Olafs følge opholdt sig der i længere tid.

Efter at Olaf Haraldson, eller Olaf den Gellige, blev konge i Norge og kristendommen indført blev flere kirker bygget paa Ringerike, og deriblandt en paa kongsgaarden Stein. Denne kirke blev ødelagt af lynslag i aaret 1680, men en del af murene staar endnu igjen. Disse kirkemure eller ruiner, som ligger oppe paa høiderhyggen ved Stein med fri udsigt over bygden, hører til de vakreste ruiner fra middelalderen som Norge har.

Ved overgangen fra asgudsdyrkelsen til indførelse af kristendommen, var det ligesom to sterke magter stødte mod hverandre i kamp om herredømmet, og da Olaf den Gellige blev ophøjet til helgen blev disse sagn som endnu lever i folkemunde om ham end mere udspjttet, hvorledes han ved overnaturlige kræfter overvandt disse onde jætter og forvandlede dem til sten. Et saadant sagn knytter sig ogsaa til opførelsen af kirken paa kongsgaarden Stein. Samtidig med at St. Olaf

byggede kirke var en gjyger oppe i fjeldet paa østre side af Stensfjorden og vilde bygge bro over fjorden. Begge kjæmpede om at faa sit byggeri færdig først; men da broen var omtrent halvfærdig ringte flokken i St. Olafs kirke. Gjygeren blev da saa sint paa disse klokketoner, at hun greb det ene store klippestykke efter det andet og kastede mod kirketårnet, uden at ramme det. Tilslut rev hun af sig det ene laarbenet og kastede mod kirketårnet; men dette forfeilede ogsaa sit maal, saa det gik helt over kirken, og faldt ned tæt ved storveien, hvor det dannede et hul i jorden som kaldes Gjygerputten den dag idag, og hvorfra det opstiger en ond lugt og stank. Ved lav vandstand kan man se en stenvæg omtrent halvveis ind i fjorden, og paa begge sider af kirkeruinerne kan man se nogle vældige klippestykker ligesom de fulde været kastet did.

Af historiske minder i den senere tid er Nordrehaugs prestegaard, hvor fuglehullerne efter svenskekrigen i 1716 vises i den store tømmerbygning. Vi var inde i denne bygning og betragtede disse mindesmerker. Ligesaa var vi inde i den gamle kirke som er opført i aaret 1150. I kjælderen ligger Anna Colbjørnsdatter og hendes mands lig balsamerede. I kirken hænger ogsaa frijen til den berømte Sjungarhans til minde om, at han blev født den samme nat som slaget stod paa Nordrehaug.

Jeg hørte man sagede i mine yngre dage, at Ringerike holdt paa at forgaa af landhavre og storfant. Ja sandt at sige landhavren trivedes der nok ogsaa godt, og storfanter, baade den militære og civile, flyttede ind, som bygdefolket ikke saa videre blidt til. Men nu er denne standsforfælsel for en del ophævet. Ikke saa faa af disse indflyttede storfanter bragte med sig et og andet kulturfrø som har jviret og baaret frugt.

Øyen Sjønesfos som nu er et centralt sted for jernbanebefordring, nævnes først i 1337, og hed da Weienfos, og havde

da en liden mellemstille tilhørende præsterne ved Marie kirke i Oslo. Imidlertid er det ikke mellemstille som har skabt Hønefos, men sagbrugene som kom igang i 1620 aarene.

Allerede fra den første tid som Hønefos blev et arbejdsfelt for sagindustrien, klagedes det over, at arbejderne fløttede sig for meget med brændevin og senere har byen været rigelig forsynet med disse flydende varer, indtil nu først til jul i aar blev byen tør for første gang.

Jeg har i min tid kjendt mange bønder som ødelagde af sin formue hos brændevinshandlerne i Hønefos. Enkelte af disse kaffede sig over her til Amerika, andre fristede en kummerlig tilbærelse og kom tilslut paa fattighuset.

For 6 aar siden var jeg i Hønefos, og kunde da om aftenen efter endt arbejdstid se drukne folk paa begge sider af veien som fører op til liggerierne og om lørdagskvældene var det drik og slagsmaal i gaarden ret overfor der jeg bodde. Nu efter at samlaget var stængt kunde jeg ikke se en eneste drukken mand. Hønefos var nu forbandlet fra et fyldehul til en fredelig by, hvor det var trygt at gaa baade nat og dag. Kom saa og jig at ikke forbud forbyder! En større velsignelse er aldrig vederfarede de 2600 indbyggere som Hønefos har, end da samlaget blev stængt. Saaer det aldrig maa komme ind igjen.

Vi forlader da det fagre Ringerike med de mange historiske minder og tager med Bergensbanen til Myrdal. Bergensbanen er paa grund af den storlagne og afvekslende natur den byder, en af Europas mest besøgte turistbaner. Strækningen fra Moa paa Kristiania—Gjøvikbanen til Bergen paabegyndtes i 1878, idet arbejdet paa den da besluttede bane fra Bergen til Voss tog sin begyndelse, og færdigbyggedes i 1883. Denne bane, Bergen—Vossbanen, der først var tænkt som et selvstændigt hele, blev derfor anlagt smalsporet. Da saa bygning

gen af en bane, der kunde knytte Øst- og Vestlandet sammen, senere kom paa tale, maatte banens forfættelse fra Voss være det naturlige. Den 2den Mars 1894 besluttede stortinget med 60 mod 53 stemmer banens forfættelse til Laugeband, og bygningen af denne del paabegyndtes i 1895, og strækningen Laugeband—Moa 1903. Banen blev da aabnet for trafik den 1ste December 1909, og har en længde af 492 kilometer. Anlægget af denne bane har kostet 60 millioner kroner, eller 122 kroner pr. meter, omtrent 41 kroner pr. fod. Af tunneler er der ialt 178, hvoraf alene mellem Bergen og Laugeband 125. Tunnelernes samlede længde er 37 kilometer, 680 meter. Gravehals-tunnelen mellem Myrdal og Østet stationer er den længste, nemlig 5,311 meter. Derefter Haverstingtunnelen mellem Sofna og Ørjensvik 2,304 meter. Reiningatunnelen mellem Myrdal og Gallingfeli har en længde af 1,708 meter. Omtrent 100 kilometer af banen ligger over naaletrægrænsen og 50 kilometer over al trægrænse. Paa grund af sneforholdene er der bygget omtrent 20 kilometer sneoverbygninger, og over 50 kilometer snefjærmer. Banen har mange broer, hvoraf en stor del er hvælvede stenbroer. Den største af disse er broen over Bægnaelv ved Hønefos, med 8 spænd og 215 meter lang. Broen over Gallingdalselven ved Ekenferud har en spændvidde af 44 meter og broen over Strandelven ved Voss 41 meter. Banens højeste punkt er ved Laugeband, 1,301 meter over havet.

Som sagt, vi tog med Bergensbanen til Myrdal, for derfra at reise ned Flomsdalen til kong Beles rige i Sogn, og videre til Hanscaternes by Bergen. Ved Myrdal station var det en hel skare af turister som der gik af toget. En engelsk dame med følge, som havde kjøbt turistbillet for hele sæsonen, hvori er indbefattet freds med en eller to heste, samt ophold paa hotellerne, blev i et ondt lune førend hun kom derfra.

Skydsgutten som skulde hente denne engelske dame hadde mødt op med en heft, medens hun var berettiget til to, og skreg two horses. Gutten hadde ondt for at forståa hende og hun ham; men endelig fik han gjort sig saa forståelig, at hun maatte tage den skyds han kom med vilde hun frem, og affted bar det nedover de mange stigning som veien gaar i, ned til dalbunden. Vi, som ingen skyds hadde bestilt i forveien, maatte da gaa ned til Vatnahalsen hotel og vente til næste dag for at komme videre. Dette hotel er bygget ganske nær ud paa pynuten af det lodrette fjeld, hvor Glomselven begynner. Naar man kommer ud paa dette bratte stup ser man ned i det svimlende dyp hvor elven løber, flere hundrede fod under en. I en høi og larmende foss paa østjiden af hotellet var opstaaet en elektrisk kraftstation, hvorfra dette faar sin oplysning naar netterne blir mørke. Da vi var der trængtes intel lys. Man kunde se baade at læse og skrive hele natten.

Oppe i disse høifjeldsregioner liker udlændingen sig. Han faar der indaaende den friske og rene fjeldluft, og trampe paa sneffavlerne som laa kun nogle skridt fra hotellet. En hel del udlændinger var da der paa den tid, hvilket viste sig om morgenen, da der paa de mange flagstænger blev hejst flag for hver nation. Tytske, franske, engelske, amerikanske, svenske og norske flag gik til toppen af flagstængerne der om morgenen.

Lidt over middag kom skydsbonden som skulde kjøre os ned Glomsdalen til Fretheim hotel, og da vi kom ud paa fjeldskraaning, hvor veien gaar i 18 stigning, førend man kommer ned i dalbunden, spurgte jeg bonden om vi skulde gaa nedover, hvortil han paa sit klingende jognemaal svarede ja, at det maatte vi gjøre. Det var kun de dovne tyssere som lod sig kjøre, sagde han. Na sandelig maatte man ikke være doven hvis man lod sig kjøre i disse tohjulede kjærer, udover denne bratte vei, trods at veien gik i sikkaf af 18 bugtninger nedover fjeldskraa-

ningen. For ikke-tindbeittigere, har man nok med ikke at blive svimmel naar man gaar efter de øverste stigning og ser ned i dalen, hvor elven løber, for ikke at tale om at sidde i disse kjærer med kun to hjul.

Sele dalen er paa begge sider omgivet af næsten lodrette fjeld, hvor man af og til ser bække komme styrrende ned og danne en eneiste foss, der ligesom en sølvstrøbe sønker sig ned i dybet. Fra Vatnahalsens hotel og til Fretheim er det 20 kilometer og hele veien sad den gamle skydsbonde og fortalte os om de svære sneffred som hver vinter styrter ned fra fjeldet. Selvt er det paa vestjiden som sneen løsner i større mængder og farer ned i dybet. Naar det efter et snefald har blaaet sterkt af nordvest, saa ophobes denne drivsne udover skraaning af fjeldet, og naar vinden er af den kant nogle dage, saa blir disse snefonner saa tunge, at de glider udover den flette skraaning og søper med sig alt som er i deres vei. Undertiden gaar sneffredet tvers over dalen og stanses først ved den modsatte fjeldbælg, sagde den gamle bonde. Dog var det ikke selve sneen som gjorde største skaden naar ffredene kom, men lufttrykket som gik forud. Skydsbonden viste os paa et sted, at lufttrykket hadde knækket af en tyk telefonstolpe som det skulde været en gjærdestaur.

Paa et sted i Glomsdalen viste skydsbonden os en jettegryde tæt ved storveien, som vandet danner, ved at drive løse stene i vandet der ligesom dreier et gryteformet hul i hjerget. Efter de lærdes mening, sagde bonden, har elven engang i tiden forandret sit løb i denne trange dal, da denne jettegryde var langt fra der elven nu løber. Formodentlig var det kanskje paa Josva tid, da solen stod stille, som Diabo skriver om det frembragte en saadan revolution i hele verden, at det blev hav der det før var land og omvendt, land der det før var hav, samt at baade sydpolen og nordpolen kom paa andre steder af jordklo-

den end de før hadde været. Længere nede i dalen var det en naturlig bro over elven, som man kan haade kjøre og gaa over. Elven gaar der helt under gjennom en naturlig tunnel.

Ankommen til Fretheim hotel i Flom maatte vi stoppe der om natten, da dampskibet ikke kom før klokken 10 næste morgen. Til fastsat tid næste dag steg vi ombord paa dampskibet, som bragte os ud paa Sognefjorden, denne forgrening af havet med de mange sidefjorde, omgivet af høie fjelde, der mangesteds stiger lodret op i veiret. Mangesteds ser det ud som fjorden skulde være lukket af fjeldene. Man ser de høie bjergkoller paa begge sider af skibet, og ligesaa foran; men naar man kommer til det sted som synes være stængt, saa er det et smalt stræde mellem fjeldvæggene som dampskibet glider gennem.

Før at kunne saa se den storlagne natur som Sognefjorden er saa rigt omgivet af, tog vi med en lokalbaad som gik ind i alle fjordarme og vik. Fra Fretheim kommer man i Murlandsfjorden som er den mest storartede af alle Sognefjordens arme, idet fjeldene der rager op til 5,300 fod over vandet. Lidt over middag kom vi ind til Lærdalsøren, dette sted hvor saa mangt et basketag stod mellem Hallingen og Valdriisen paa en side og Lærdølerne og Sogningerne paa den anden side, naar de aarlige markedstevner holdtes. Naar Hallingen og Valdriisen mødtes i de dage paa de aarlige danfestevner mellem Hallingdal og Valdriis, saa vanket der mangen blodig pande. Begge disse fjelddale hadde sprættende friske karer, og naar da brændevinet hadde gjort sin virkning skulde kræfterne prøves og da gik det mangen gang hedt under skjoldene til; men naar disse kjæmper fra Hallingdal og Valdriis mødte Sogninger og Lærdølerne paa Lærdalsmarkedet, holdt de sammen for at give dem norafjeld bank.

Fra Lærdalsøren fortsattes reisen til Lyster, hvor vi an-

kom sent om aftenen. Underveis fra Flom kom vi i samtale med en ung student, søn til presten i Lyster, som da hadde ferie fra presteskolen i Kristiania og skulde hjem til sine forældre i Lyster. Det var en meget besjeden, kjæf gut, der hadde netop bestaaet latin-skoleeksamen med glans og var studenterhue med en duft, som han var meget omhyggelig med at den maatte ligge paa den venstre skulder. Denne unge gut syntes føle en saadan inderlig barnlig glæde over det gode studsmaal han hadde faat fra skolen, det han da ogsaa kunde glæde sine forældre med, at det gjorde os godt at høre paa ham.

Da vi nærmet os Lyster sogn, pegede han paa prestegaarden, kirken og andre bygninger, som staar der i en klynge, og da vi kom nærmere mod bryggen fik han se sin far og mor komme ud fra prestegaarden, og gaa ned mod stoppestedet for at møde sin søn. Da saa landgangsbroen var lagt, var han af de første som gik fra skibet, efter at ha taget os i haanden og sagt et venligt farvel. Mødet paa bryggen med forældrene var saa hjerteligt, at baade jeg og Engell følte det glædet os at se paa. Ulykkelig de forældre og lykkelig de børn som skifter sig vel, saa de ved hjemkomsten kan blive modtaget med aabne arme. Mor og søn gik da over til prestegaarden, medens presten hadde nogle han maatte tale med; men da han saa blev færdig paa bryggen sprang han op efter veien for at komme hjem saa hurtig som mulig. Jeg tror ikke hverken far eller søn sov stort den nat. Det blev vel spørgsmaal og svar, og faderen oplebet igjen sine studenterdage.

Rundt Lyster er det noksaa vakker. Terrænet der er ikke saa brat som paa mange andre steder efter Sognefjorden. Fra Marisjøeren paa den anden side af fjorden fører en vei op til Jostedalen, hvoraf Jostedalstræen har sit navn. Denne snebræ har en længde af 90 og en bredde af 12 kilometer, og er den største mængde af evig sne, ikke alene i Norge, men paa

hele Europas fastland. Snemåsjens største højde er 2,038 meter, og rundt om ligger der ogsaa store jnemåsjer med en højde af omtrent 1,700 meter, saa hele bræmåsjen dækker et areal af 1,252 kvadrat kilometer.

Fra Lyster fortsatte vi reisen til Skjolden, hvor vi købte billet paany til Bergen og havde da valget mellem en hurtigbaad og den vi gif med. Næste dag skiftet vi dampfisk og tog en hurtigbaad som skulde bringe os til Bergen samme dag. Paa veien til Bergen passerede vi Balholmen i Balestrands prestegjæld, det mest besøgte midtpunkt i Sogns turistsliv, hvor skibet stoppede en kort tid. Man holdt da paa at forberede sig til at modtage den tyfste keiser som da laa i Bergen med sin lystjagt.

Oldgranfferen P. A. Winch fortæller, at kong Bele herskede over Sognesylke, og at hans kongsgaard stod paa Syrstrand nær den hellige Valdershage, eller guden Valders indhegning. Rige overfor Valdershagen paa den anden side af fjorden bodde kong Beles gamle og trofaste ven, Thorstein Vikingsøn paa gaarden Framnes (nu Bangsnes).

Bele havde to sønner, Selge og Salsdan; men de slegtede ikke paa faderen og var ikke likte. Thorsteins søn Fridtjof var derimod alles hundling. Han var stor, smuk, sterk og overgif alle sine jevnaldrende i rasshed. Formedelt sin rasshed og dygtighed fik han tilnavnet den Frøkne (den uforsærdede). Men Bele havde ogsaa en fager og elskværdig datter ved navn Ingeborg, der sammen med Fridtjof blev opfojret hos den anseede bonde Gilding. Begge fosterfjenderne kom da til at fatte den inderligste kjærlighed til hverandre, og Fridtjof besluttede, at naar han havde vundet sig et berømmeligt navn vilde han beile om hendes haand. Fridtjof tilbragte da en tid paa vikingtog og vandt sig et berømmeligt navn og store rigdomme, men imidlertid døde Bele og Thorstein næsten paa

samme tid, og da saa Fridtjof bad brødrene om Ingeborgs haand fik han et afvisende, vredt svar, at han som ikke bar fyrstenavn kunde ikke saa deres søster.

Snart rygtedes det at kongesønnerne var blevne uenige med Fridtjof og dette benyttede den mægtige kong paa Ringerike til at kræve af dem at betale skat til ham. Da de dertil svarede trodsigt sendte kong Ring straks en hær nordover. Brødrene drog da imøde med Ring, men før de drog bort satte de Ingeborg i Valdershagen, da de indenfor denne hellige indhegning trodte hende sikker for Fridtjofs efterstræbelser.

Mødet med kong Ring gif uheldigt for brødrene. Han havde for stor overmagt, saa de maatte indgaa forlig, at han skulde være deres overkonge, saa Ingeborg til egte, og den tredie del af deres gods. Smidlertid havde Fridtjof benyttet sig af anledningen under deres fraværelse og besøgt Ingeborg i Valdershagen, uden at agte paa gudens vrede eller straf. Der havde de lovet hverandre troskab og byttet ringe.

Da brødrene kom hjem lod de ham hilse, at hvis han ikke i mindelighed vilde forliges med dem skulde han forlade landet, men betingelsen for forliget var, at han skulde drage til Ørfensørerne og indkræve skat, der siden Beles død ikke var betalt. Fridtjof vilde nødig lade det komme til aabenbar kamp og paatog sig reisen, kun paa det vilkaar at brødrene i hans fraværelse skulde lade hans gaard og eiendomme i ro.

Medens nu Fridtjof var borte havde kong Ring holdt bryllup med Ingeborg. Paa bryllupsdagen spurgte han hvad det var for en guldbring hun bar. Hun sagde hun havde faat den efter sin far, men han svarede, at han nok kunde skjønne, at det var Fridtjofs gave. Hun maatte tage den af og bad Selges kone gjemne den for at give Fridtjof den tilbage naar han kom hjem. Da Fridtjof landede i Norge hørte han at hans gaard var opbrændt. Da han kom til Framnes og saa sig om

sagde han: „Ser ser alt svart ud, her har ingen venner spjlet. Ja meget har jeg at gjengjælde kongssønnerne.“ Han satte straks med sine mænd over til Valholmen, hvor han bad en af sine mænd i al hast bryde hul i alle stibene store og smaa, og selv gif han med en mand op til Valdershage hvor kongerne var ved ofring. Kongerne sad i sine højsæder og deres koner ved ilden midt paa gulvet, beffjæftiget med at varme gudebillederne ved ilden og smøre dem ind med fedt. Med en tung pengepung i haanden gif Fridtjof lige hen til kong Helge og sagde: „Tag her imod skatten,“ og slog ham pungen saa haardt i ansigtet at to tænder brast i hans mund og han selv faldt i afmagt ned af sædet og nær var falden i ilden, havde ikke Galdan grebet ham. Da Fridtjof skulde til at gaa fik han se at Helges kone bar hans ring paa armen; straks løb han til og trak ringen saa voldsomt fra hende at hun slap gudebilledet ned i ilden. Galdans kone som vilde komme hende til hjælp gif det ligedan og de med fedt indsmurte gudebilleder stod snart i lys lue, saa hele gudehuset brændte til grunden. „Ser er ikke længere noget blivende sted for os,“ sagde Fridtjof, „kom lad os gaa.“

Da Helge vaagnede af sin afmagt var hans første ord, at man skulde sætte efter Fridtjof, men alle baade og stibe var ubrugelige og Fridtjof allerede langt ud paa fjorden. Brødrene fik da dømt ham fredløs og tre aar laa han ude paa vikingtog indtil han, som før sagt kom til kong Ring forklædt som en saltbrænder.

Sagaen siger at da kong Ring døde holdt Fridtjof sit brudlop med Ingeborg og antog kongetitelen i Rings sted. Dette harmedes Ingeborgs brødre ever og drog ud mod Ringerike for at overfalde ham; men Helge faldt for hans haand og Galdan maatte lade sit rige gaa over til Fridtjof som ogsaa blev konge i Sogn og Galdan maatte nøies med herjetitel.

Valholmen eller Valestrand som det kaldes, er et meget nydigt sted, saa man kan ikke undres over om dette sted er besøgt af den tyffe keiser og andre udlændinger. Man kan ogsaa derfra komme paa kort tid til Norges største snebræ, til den storlagne vilde fjeldnatur som den indre del af Sognefjorden er saa rig paa. Wangsnes, som den tyffe keiser har reist Fridtjof-statuen paa, ligger noget høiere end Valestrand og er ogsaa et meget vakker sted. Statuen staar paa en høi sokkel saa man fra dampskibet kan se den langt udover fjorden.

Da vi kom til Bergen laa den tyffe keisers lystjagt ude paa havnen der, og gif op til Valestrand en par dage efter. Da krigen begyndte, eller rettere sagt, da Østerrige var bestemt paa at erklære Serbien frig, var den tyffe keiser inde i Sognefjorden paa en af sine aarlige lystture og da telegrammer kom om krigserklæringen maatte han i en rivende hast reise hjem. Jeg hørte mange forundret sig over, at den tyffe keiser kunde ligge i al ro og mag der inde i Sognefjorden uden at vide noget om konflikten mellem Østerrige og Serbien, førend de var færdige til at kalde ud tropperne som skulde myrde hverandre. Denne keiserens uvidenhed om krigen gav anledning til mange gjætninger hos folket i Norge. (Fortsættes).

Optegnelser.

S. G. Vertilrud.

De første aar her i Roseau var jeg adskilligt i arbeidslag med vor nabo Ole Moen. Ole var endog da adskilligt tilaars, men det var ikke for moro skyld nogen behøvede at prøve tage sin fulde ende af arbeidet med ham. Den anden sommer vi var her sagde Ole og jeg bord med en haandjag og dette havde jeg aldrig gjort før. Ole havde den værste og vanfeligste plads oppe paa jagbænken og jeg nede paa marken. Mit i et

hug jeg sagen fast i stoffen saa det næsten sled os begge istykker. Jeg blev saa ræd for at hugge den fast at jeg stod som paa gløder, thi det gjorde saa ondt i armene og saa var det heller ikke frit for kraftige udtryk af Ole naar det hændte.

Noget derefter paa skulde Ole og jeg bore en brønd for far. Vi havde en grov naver som Ole selv havde smedet og saa havde vi lange jernstænger fæstet til den. Ole stod nede i brønden og borede, medens jeg stod oppe paa marken for at heise op jorden og naveren, naar den var fuld af jord. Det gik nok saa bra, og naar vi var nede omtrent 65 fod var det næsten som om vi havde boret igennem bunden paa en tønde. Naveren glat ned let med engang og med det samme begyndte at trykkes op. Vandet begyndte at komme fort og trykket var saa sterkt at jernstængerne kom fortere end jeg kunde saa dem ifra hverandre, saa følgen blev at de ugreiede sig og det gik jagtere at saa dem op end det burde gjort. Medens dette stod paa hørte jeg Ole skrike flere gange om at skynde mig, for ellers druknede han. Naar jeg tilslut fik rebet ned til ham og fik ham draget op havde han alle de redtøser han havde brugt dernede hængende rundt sig i sine klæder og arme, og jeg er ikke saa sikker paa andet end han havde noget af dem i munden ogsaa. Paa 20 minutter var det 18 fod vand i brønden. Vandet randt ikke over brønden dengang, men kom op til kanten og stod sliq etpar aars tid. Da stansede det aldeles og vi fik Moen med igjen til at bore den op. Dengang borede vi saa dybt at vi var sikre paa det var dybere end førstegang, men fik intet vand og opgav da forsøget. Efter vi var færdige og stod der stille fordi det gik saa galt lagde vi mere til vandet langt nede i hullet ligesom kom nærmere og nærmere op. Det var ogsaa tilfældet men det gik meget jmaat. Tilslut begyndte det rinde sagte ind i brønden. Saa lidt fortere og tilslut brød det løs saa vandstraalen stod langt op i brønden.

Brønden blev fuld paa en kort tid og begyndte rinde over, og gjør det den dag idag. Denne brønd er en af de bedste i countiet og af det allerbedste vand som findes her. Aldeles frit for salt og jernsmag.

* * *

Jeg var til Dakota paa træfning næsten hvert af de 6 eller 7 første aar. Ude paa disse ture var det næsten bestandigt det samme op igjen saa jeg skal ikke beskrive hver tur særskilt, men lidt hændte nu og da, som ikke var rigtig af af det almindelige og noget af dette skal jeg da fortælle.

Engang jeg reiste hjemmefra skulde jeg gaa tilfods de 75 mile til Stephen. Hadde en vadsæk hængende paa enden af en stav slængt over den ene skulder. Vadsækken veiede kanske en 50 pund. Den blev snart tung saa mine skuldre blev saare. Ved Skunk Creek fik jeg spurgt det var en paa veien med heste noget foran mig og jeg til at gaa det forreste jeg kunde for at naa ham igjen. Naadde ham ogsaa igjen nede ved hvor Greenbush nu er og fik kjøre med ham. Manden havde jeg aldrig set før. Han var meget pratsom og venlig, og naar vi havde faat lidt rede om hverandre, var han kommet ifra Nels i Madalen. Ikke svært langt ifra der vi kom fra. Jeg fik kjøre ligesom til Stephen og havde en særdeles kjæ tur. Men min ene skulder var saar hele høsten efter staven. Manden jeg traf var Anders Loffen ifra Badger, Minn., som blev vor første county kasserer og nu er kasserer paa First State Bank i Badger.

En høst i træfningen var jeg bestenfor Stephen, næsten op til Red River. Vi var for det meste hos engelskmænd den høst, og jeg blev saa elendig kjed af at spise „Sigh-Bush-Cranberries“ med stenene i, og stadigt drikke the at det tilslut blev rent fortvilende. Godt stegte posteier tillabet af disse bær er noget af det tørreste jeg ved om at spise. Det eneste de kunde no-

genlunde være lige med vilde være om de var tillavet af grovt jagmel. Sidst paa vi trækede der sløttedes maskinen til en ny plads og naar vi kom op til husene fik kjende lugten af brændt kaffe. Det blev da nyt liv i hele flokken, og før jeg vidste deraf havde folkene fundet ud vor længsel efter kaffe saa vi maatte ind og drikke kaffe før vi begyndte paa deres træfning. Folkene der var Bergensere og antagelig forstod vor nød naar de fik høre derom. Broder Anton var med mig dengang, men han var daarlig mer og mindre hele høsten. Vi trængte særdeles vel at tjene noget, da han havde tabt sit hele sommerarbejde ved at leie en daarlig gaard dernede det aar. Naar vi fik arbejde tilsammen forsøgte jeg at tage saa meget af hans part af arbeidet som jeg kunde, og saaledes holdt han ud i det længste, men en dag fortalte han mig, det var umuligt for ham at holde paa og maatte reise ind til byen. Nogle dage efter fik jeg vide han havde reist til Crookston til vor slegtning Annie King og laa der syg. Jeg gjorde mig da færdig for at reise efter, hvilket tog etpar dage og naar jeg stod færdig til reisen fik jeg telegram om at han var død. Reiste saa derned og fik da vide han havde haft nervefeber. Efter han kom til Crookston fik han meget godt pas af Mrs. King, vore søskendebror Oline, Tidemand og Harald Sørli, og saa var vore søstre Kari og Oline med ham ogsaa. Anton blev begravet ved Crookston. Det meste af det vi havde tjent den høst, blev brugt til at betale doktor og andre udgifter efter Anton. Men det var næsten intet vi fik betale Mrs. King for alt hendes bryderi. Sidt senere reiste vi saa hjem igjen alle, og jeg erindrer det paafølgende aar som et af de trevarligste vi havde for at krasse os igjennem.

En student ved navn Sjørgenjon var med engang ud paa træfning. Vi kom til Portland, N. Dak., og fandt hele byen fuld af ledige arbejdere. Jeg kunde faat arbejde straks, men

vilde ikke love nogen undtagen de skaffede os begge arbejde. Dette vilde ingen først, og saa gif vi til Mils Wold, hvor vi blev modtaget som velkomne fremmede. Om etpar dage var det spurgt at vi var der og vilde ha arbejde, og vi hurede os saa ud til en mand noget vest ifra byen. Senere bar det til træskemaskinen hvor vi begge arbejdede det meste af høsten tilsammen. Denne Sjørgenjon var en meget god og udholdende arbejder og jeg var ofte forundret paa hans udholdenhed. Han er nu etsteds i udlandet som missionær. En af mine brødre var ogsaa med mig den høst. Vi kom til at slutte ved den første maskine vi var med, og gif da til Anton Brenden for at høre, om det var anledning til at saa være med ham ved hans maskine. Han havde fuldt mandskab, men bad os alligevel standse en stund, saa fik han se. Det var etpar han ikke ligte og dem vilde han lade gaa. Dette ligte jeg ikke, men naar han fortalte, de kom til at saa reisepas alligevel enten vi saa tog deres plads eller ikke, blev vi der. Ud paa aftensiden fik de gaa og vi blev der. Det var ikke mange dages træfning de havde igjen, dog saa var dette de bedste dage vi nogeninde har haft ved træskemaskinen. Paa de steder vi kom var det rent gæstebud til hver dag, saa det syntes som det var kappestrid om hvem kunde tillave de prægtigste maaltider. Naar vi var færdige ved Brendens maskine gif vi til en anden maskine, som da netop var hos en mand jeg kjendte meget godt. Han havde folk nok mente han men, jeg kunde skjønne han for selbods skyld vilde lade os saa arbejde, og vi blev der. Det var ingen anden plads ledig end at saa være i halmhaugen og hadde jeg ikke været særlig god til at krasse halmem ifra mig saa var jeg vel der endnu.

Engang kom vi til Thor Pederson for at træffe. Vi kom jent om aftenen og blev fortalt, vi skulde jøbe inde i bygningen og at de hadde jenge for os alle. Jeg protesterede imod

at ligge i seng fordi jeg vidste vi ikke var meget rene. Det hjalp ikke. Thor fortalte mig han hadde aldrig eiet en seng der var for god for hans arbeidsfolk at ligge i. Jeg vilde ikke ligge i en skuffelig seng sliq som jeg var og fik byttet klæder. Dette sneg jeg mig til at gjøre ude i den kolde høstnat. Kunde nok ladet det være, thi naar jeg vaagnede om morgenen var sengen og lagenet fukt som beg der min jengkamerat hadde ligget og jeg var meget ilde tilmode over hans uворrenhed.

Engang kom vi til Ewen Hefin medens han holdt paa med træffingen. Vi kjendte ikke meget til Ewen, men blev lovet arbeide. Naar alt kom til alt saa syntes jeg han hadde folk nok, men han lovede det skulde blive noget at gjøre om lidt. Min broder fik rusle med noget let arbeide ved maskinen medens jeg skulde hjelpe til med at tømme hvedesækkerne i kornbingen, samt ruslede med andet smatteri rundt husene. Det var intet arbeide og jeg ligte ikke gaa sliq og frænge. Det var ingen aftale om hvad vi skulde ha for dagen og saa tænkte jeg vi kunde kanskje være for den løn som vi tjente. Naar vi var færdige og skulde til at ha opgjør blev det ugreier med etpar karer som vilde ha betaling for en halv dag mere end de hadde været hos ham og træffet. Det blev snart klart at det ikke var Ewen som var skyldig for denne halve dag, men da karerne ikke syntes det var saa nøie hvem de fik betalingen af naar de bare fik den, saa var de grovstjæftet. Jeg kommer aldrig til at glemme denne stund og den overbevisende retfærdige maade hvorpaa Mr. Hefin talte til disse karer. De blev som pistede hunde da han var færdig. Han vilde da betale dem for den halve dag sigende: „Ingen har endda forladt min gaard misfornøiet og skal heller ikke gjøre det.“ Mændene vilde da ikke tage imod pengene og jeg tror de bad om forladelse. Det ved jeg dog at ingen forlod gaarden misfornøiet dengang. Medens Hefin holdt paa med at betale folkene, agtede han intet

om mig og min broder. Dette syntes jeg var meget rart, særlig naar jeg saa den ene efter den anden forlod gaarden. Jeg vidste ikke om vi hadde noget videre at fordre heller og undersøge mig for at spørge ham. Naar vi var de eneste igjen fik vi vide aarsagen. Han vidste vi var derborte for at tjene det vi kunde og saa vilde han vi skulde være hos ham over søndagen saa vi slap gaa til byen og betale noget ud af det vi hadde tjent. Han gav os betalingen for de dage vi hadde været, og jeg blev renn forvirret naar jeg fandt han betalte os 50 cents hver mere for dagen end det som opgjøret hadde været for de andre. Det maatte dog blive sliq, og glade blev vi naturligvis. Da vi hadde slegtninger vi gjerne vilde saa komme til med søndagen vilde vi helst saa reise til dem. Da Ewen hørte dette var det ingen vanskelighed at skilles.

Efter endt høstarbeide besøgte jeg engang min ungdomskamerat Lars Huset, ved Hatton. Den dag jeg skulde reise hjem sad vi begge ventende paa toget skulde komme. Tilslidst hørte vi togkloffen ringe og drog afsted. Komne ud fik vi se toget netop gif ud fra stationen. Vi kom til sporet netop som toget strøg forbi. Det var allerede i god fart. Jeg fik slængt op paa vogntrappen etpar bylter jeg hadde med, og selv fik tag i ræfverket ved trappen paa bagerste vogn. Jeg sprang med toget som bedst jeg kunde, og Lars skyvede paa. Det var saa høit der jeg skulde op at jeg maatte gjøre flere forgjæves forsøg. Men tilslidst lykkedes det og da var jeg saa udmæt at det var en lang stund før jeg kunde reise mig for at komme ind i vognen.

Husmannsvisen.

Mr. Claus Rustad fra Mora, Minn., har sendt os en opskrift af „Husmannsvisen“ sliq som han lærte den i Søndre Mordal, Balder's, omternt 35 aar siden. Hvem det er som har digtet den ved han ikke sikkert, men har hørt det skulde være en amerikaner, som var hjemme paa besøg. Der var mange saadanne „digt“ som gif i bygderne der en 30 til 50 aar siden. De har sin interesse helst for den indigt de gir i folkelivet og den almindelige mands synsmaade paa de tider.

En husmann uti Norge han har det ei saa godt;
For pladsen maa han trølle om det gaar end saa jmaat.
Ja, otte skilling dagen om vaaren han da faar,
Og seks naar det er vinter; det kan du tru forslaar.

Men naar det bliver slaatten, da faar han op til tolv,
Da faar han fuld erstatning for den lave vinter sold;
Da kan du tru en husmann sin plads betaler fort,
Da kan han faste jorgen og al bekymring bort.

Og bliver husmann nødig, til verten han da gaar,
Da faar han dyrt betale de smuler, som han faar;
Thi hver en pris paa gammelt, det er jo godt og vel;
Men husmanns løn den samme — ja, pokker ta slitt stel.

Narvaagen maa han være og taale rim og frost,
Og aldrig skal han klage om det er simpel kost;
Thi sug'l faar han sjelden, som fjet og fleff og jmør,
Men silde og graut og velling en bedre virkning gjør.

Det hænder undertiden, at husmann kaffe faar,
Men den er kogt paa grudden, som atpaa fjelen staar.

Jeg tror, man neppe skjønner at kaffe'n min er veif,
Thi den er kogt paa fjelen, og jammen er han heit.

To dage i hver uge skal høre husmann til,
Men blir han hjemme længer, da bliver bonden vill. —
Det bliver vel det bedste jeg lensmann tar med mei,
Og gaar til husmannslusten og danser huskombei.

Naar denne er utkastet og hytten den staar tom,
Da er det vel en anden, som sættes i hans rum.
Han faar de samme regler, som den som var der før,
Og hvis han derpaa kjægler, saa faar han samme fjør.

Til slutning vil jeg sige, det er jo ikke godt
For den som gaar og trøller, det er jo meget smaat;
En husmanns løn er liden, det maa de skjønne paa,
En husmanns kost er simpel, det kan de godt forstaa.

Dertil saa vil jeg lægge en line eller to:
Vor husmanns kost i Norge er ingen mann for go';
For bonden skal han trølle saa længe han formaar,
Og saa, paa omgangs lægden, det blir hans sidste faar.

De rige uti gjeitebud tidt reiser til hina'n;
Da burde de betænke den simple arbeidsmann.
De burde gjøre bytte med hannem blot et aar,
Saa tror jeg at mod slutningen de bedre det forstaa.

Ja, visen har jeg digtet, men navnet det er ei fatt;
Og hele husmannsstillingen har jeg paa hjertet lagt;
Men dertil vil jeg sige, at visen taler sandt —
De mægtige og rige gjør arbeidsmann til fant.

Fra øverst i dalen og andre steder.
M. Vdegaard.

Marit stammede endel og hun talte fort naar ordene kom. Hun døde omkring fyrrethve aar siden, saa hun hørte altfaa med til det sterke, helsefulde folket fjeldbygden hadde mange af i den første halvdel af det nittende aarhundrede. Engang var hun fadder og bar barnet op til daabsfonten. Barnet var hjemmedøbt. Presten spurgte de vanlige spørgsmaal og blandt disse: „Er barnet hjemmedøbt?“ Hertil svarede Marit: „Ja.“ Saa spurgte presten: „Is rent almindeligt vand?“ Dette syntes hun var et urimeligt spørgsmaal, saa hun blev harm og svarede: „Saa skuldø ojs brukø noke 'jutt' (stykkevand) te di da?“

* * *

Paul Skyttar var en mand med godt folkevet, en af disse gammeldagse haugianere, som folk herme mere end et fortreffeligt svar og træffende ord isra. Engang var han til byen og blandt andet som han skulde kjøbe var ogsaa nogen ting der kunde kure kke. Han gik ind paa et apotek og spurgte efter et saadant pulver eller smørelse og apotekeren fandt frem en pakke. Paul spurgte: „Hvor mykijh kosta detta da?“ „Na det koster en speciealer,“ svarede apotekeren. Paul syntes prisen var høi, leverte pakken tilbage og sa: „Na ojs kan naa kkaa ojs mykijh for ein daler me“ og gik sin vei. Disse ord høres endnu ofte blandt døser, naar der er tale om sløseri eller noget overdrevent.

* * *

Presten overhørte konfirmationsklassen og det gik meget trægt med svarene; børnene var baade søvnige og dumme. Saa spurgte han: „Hvem har hjæl?“ Ingen svarede. Saa skulde han hjælpe dem paa glid og spurgte om nogen kunde fortælle hvilket væsen som gaar paa to ben. En pige hadde sidet og

glant ud gennem vinduet og udenfor paa tunet gif en hane og spankulerede; hun vendte sig mod presten og svarede: „Saa hanen.“

* * *

Engang ikke længe siden var der en del skribentier i det ny-modens „Spiritsland“ over ordet „Woman“, og en af damerne sa: „Na jeg liker ikke den forklaring Webster's Dictionary giver af dette ord, jeg vil heller søge oprindelsen til ordet i „woe and man“, Eva den første kvinde var „woe to man in the garden of Eden,“ og jeg tror det engelsktalende folk nedstammer direkte fra Adam og Eva, saa det smukke kjen blev kaldt woman gennem slegtens traditioner fra paradiset. Nordmænd kalder dem kvindfolk, jagtens fordi de klyber op paa en stol eller et bord, saasnart de ser en rotte eller en mus, og saa „kviin“ eller skriger de. Svenskerne er de mest ridderlige, de siger quinnor, og derfra er det engelske „queen“ (dronning) afledet.

* * *

En mand var slem til at prate „ataaba“ og ungdommen især hadde mange rare ord vendinger efter ham. Han grov under poteterne en dag for at se om de var store nok til at bruges, da kom en nabo gaaende forbi. Naboen stansede og spurgte om han fandt potetvonen endnu. „Na gut døm æ store som høreir,“ kom brusende som svar. Han mente naturligvis hønsseeg.

* * *

Denne mand var en troværdig arbejdsfar, som jagtens arbejdede i sit ansigts sved mere end en gang, og saa var det en dag nogen sa til ham: „Dø æ sælt saa sveit som du æ.“ „Saa e æ saa sveit at sjartha reinn ette ryggen,“ kom der jostende som svar.

* * *

En fjærring var ogsaa slem til at faa ordene bafvendt naar hun busede ibeien og skulde fortælle nogeting. En dag var

en flok kalve kommen ud af sit „pasture“ og hun havde meget arbejde med at faa dem ind igjen. Efterpaa skulde hun fortælle en nabofjærring om strævet hun havde havt, og da kom det brusende saadan: „Eg sfaug etter sola idag te kalvin sto høgt paa himilen.“

Sluppemanden Tosten Bjaaland.

Jeg vil her levere en biografisk skildring af en af de tidligste indvandrede nordmænd, der kom til Amerika. Tosten Olsen Bjaaland var født i nærheden af Stavanger i 1796. Han var beskæftiget som regjeringspostfører i fem aar i Norge.

Den fjerde Juli 1825 reiste han fra Stavanger til Amerika med sluppen Restaurationen. Den havde 52 personer ombord og efter nogle dages seilads anløb de en skibshavn i England, hvor de freidigt begyndte at smugle ud brændevin. De var nær blit fakkert for sin ulovlige fremgangsmaade, men fik et vink faa de i sidste øieblik staf afsted og saaledes undgik sine forfølgere.

Af forskjellige grunde eller aarsager kom de langt ud af deres kurs, og fandt sig efter en maanedes omtumling paa havet ned i troperne i sydvest af Gibraltarstrædet. Her fandt de en tønne i havet, og den var aldeles overgroet med andesjæl og sjøtang. Da de undersøgte dens indhold var det god vin, og denne herlige drif lod de sig nu smage i saadan grad, at de om nogle dage senere kom drivende ind paa Funchals havn paa Madeira øerne. Da saa omtrent alle paa sluppen døde af Pestningens kommandant spejdede forgjæves gennem sin kikkert efter flag ved mastetoppen eller folk paa dækket, medens sejlet svang som det vilde. Han trodde derfor at det var et pestskib, hvor alle var døde, og da han frygtede, at det kunde

bringe pesten iland, gjorde han sig færdig til at skyde skibet isenk. En jalve blev afskret og fuglen kom skibet nær. Men da blev de i sidste øieblik praiet af en i nærheden liggende Bremer kaptajn, som nu raabte til dem: „Seis jers flag, ellers blir I skudt isenk.“

Da kom en af kvinderne til besindelse og fik i al hast en flagklud i toppen af masten. Da slaget kom op stansede kanonskydningen fra fortet. Om en kort tid kom der ombord til dem tre mænd, nemlig den danske konsul og to med ham, som kom for at undersøge den lille fartøi. Da han fandt at de var norske folk og tillige af de første, som forsøgte reisen til Amerika, blev han helt overrasket over deres mod som vilde vove sig ud paa det store Atlanterhav i et saa lidet fartøi. Konsulen bad hele følget at komme i land hvor han vilde traktere dem til en middag. De tog med glæde imod, og efter at have spist maaltidet jølte de sig meget opmuntret over æresbevisningen.

Efter middagen holdt den danske konsul en vakker tale til dem og indgjød dem mod og fortrøstning til sin reise, og gav dem gode formaninger og ønskede dem en lykkelig reise og at de maatte træffe et godt valg i Amerika. Da de igjen heiste seil var de mere forsigtige at bruge af vinen, og der fortælles, at de kun brugte den paa sin grød istedenfor mell. Efter 14 dages reise fra Stavanger antom de til New Yorks havn den 9de Oktober 1825.

Kleng Pearson Gestehammer, som de efterlod i Stavanger, var reist om Gøteborg i Sverige, med et skib derfra, og var ankommet nogle uger forud. Da Restaurationen kom til New York havde den 53 mennesker i følget, idet en pige var født ombord medens de var paa Atlanteren. Nu var dette reisefølge pengeløs, madløs og manglet klæder for at møde vinteren. Men den barmhjertige Kleng Pearson var nu mageløs ivrig

og opfindsom til at fare rundt og skaffe hjælp og med hans bistand blev de hjulpet.

Under Alengs vejledning rejste saa følget til Kendall i Orleans county i New York, hvor de fik skogarbejde. Men deres modgang var endnu ikke til ende. Nu kom til deres fattigdom ogsaa sygdom blandt dem og Amerika bød mørke udsigter for disse stakkels norske emigranter. Men skjæbnen vilde at de fandt de barmhjertige og hjælpsomme Kvædere i staten New York og kørte andre stater, som kom de nødlidende folk til undsætning og blev ved at støtte dem til de kunde bli istand til at hjælpe sig selv og sygdommen havde taget af blandt dem.

Bjaaland var i dette settlement indtil om vaaren 1833. Da kom hans tanke paa at han vilde længere mod vest, og følgende personer blev i hans følge: Osten Espeland og Ingebret Larsen Nordvig. Disse tre rejste til Lenawee county, Michigan og stansede i den dengang lille by Adrian, som nu har 14,000 indbyggere. Her var Toften Bjaaland en tid i virksomhed som skomager. Om sommeren 1834 fik de tidende om at mange af deres landsmænd ifra Orleans county, N. Y. havde flyttet til La Salle county, Illinois, der hvor det siden blev kaldt Fox River settlementet. Disse tre rejste saa did ifra Adrian, og her fik Bjaaland sig en landclaim ved bredden af Fox River. Her byggede han sig op en loghytte paa flodbredden. Lykker syntes nu at smile til ham og han glædede sig i gode fremtidsforhaabninger og udsigter.

Men en ulykke kom dog, jeg tror det var om høsten 1835 Indianerne havde sat ild paa det tørre prairiegræs og følgen blev at hans loghytte blev opbrændt og alt han eiede blev et rov for ilden. Han byggede sig dog en ny loghytte og vedblev her nogle aar, indtil han og endel andre ifra Stavanger kom paa den tanke at de vilde forsøge sin lykke i Wisconsin. Om vaaren 1840 rejste Bjaaland med fire eller fem andre til Dane

county, Wis. Alle disse tog sig landclaims i Town of Albion, Dane County. Her blev Toften Bjaaland i 1844 gift med Guri Olsen ifra Telemarken. Han samlede sig med sine fædre den 7de Mai 1874, og for en del aar siden døde ogsaa hans hustru.

Deres familie bestod af syv børn, nemlig fire sønner og tre døtre. Av dem er Ole og John døde. Morgan er gift og bor i Rockdale, Wis., Jakob er gift og bor i Newman Grove, Nebraska. Ingeborg er nu Mrs. Douglas Harkley i Waukesha, Wis. Lina er Mrs. Williams Williamson, farmer, i Town of Deerfield, Wis. Anne er Mrs. William Brounthy i Arlington, Washington.

Foregaaende skitse af Toften Olsen Bjaalands bevægede liv har jeg for det meste samlet fra en optegnelse af hans søn Ole samt noget fra andre hold, saasom fra R. B. Andersons fuldstændige historie af dem som kom paa Sluppen Restaurationen i 1825.

Jeg har endnu ikke set noget i Samband om Koshkonong norske pionerer, og har saa smaat tænkt at jeg vilde fremstille en del af dem, hvilket maaske kunde lede andre til at give en beretning om de tidligere Koshkonong pionerer, og som kunde sidde inde med mere minder end jeg har i min forvaring. I haab om at Samband maa bli læst med interesse forbliver jeg, eders med agtelse.

S. S. Ramberg,

15de December 1914.

Burke, Wis.

Tom Simonsons selvbiografi.
Redskrevet af D. D. Enevoldt.

Jeg kom til Amerika i 1861, men hvad dato jeg kom, har jeg glemt, tror dog det var omkring midten af Juli vi kom til vort bestemmelsessted, onkel Herbran Bjerges hjem paa Rock Prairie. Næste dag leiede jeg mig ud til gamle Gjermund

Mellem til at arbejde i harvesten og blev sendt ud i hovedfilen til at svinge „krill“en. Sønnen Guttorm Mellom og jeg bntedes om, saaledes at naar den ene krillede, saa bandt den anden og det gif nogenlunde godt. Saa kom slaatten og da greiede jeg mig endda bedre for det var et arbejde, jeg var vant til fra Norge. Da jeg hadde arbeidet en maaned fik jeg en tyve dollars „goldpiece“, og tænkte da ved mig selv, at Amerika er godt nok for mig, og al tanke paa at reise tilbage til Norge var borte.

Den første vinter tog jeg hvad slags arbejde som faldt sig, saasom at splitte rails, hugge cordwood og kjøre sten. Om vaaren leiede jeg mig til Anders Hagen for 6 maaneder for \$20 pr. maaned. Han var en god husbonde at arbejde for og det gif bra hele sommeren. En søndag ud paa høsten var der mange af os gutter sammen og da krigen allerede var begyndt kom den naturligvis paa tale. En af selskabet siger da: Lad os gaa og „enliste“. En anden svarede, ja, vil du gaa saa vil jeg; og saa blev vi alle enige om at lade os hverve og bestemte dagen vi skulde gaa til Beloit og indskrive os, og alle kom og skrev sig ind. Vort kompani blev Co. B 22de regiment Wisconsin Volunteers, og alle var hvervede i Beloit. Vi stansede der nogle dage og det syntes svært morsomt, men det varede ikke længe. Saa blev vi marscheret afsted til forskjellige steder til vi kom til Cincinnati, hvor vi stansede et par dage og fik vore uniformer, geværer og patroner. Nu var vi fuldt udrustede til at møde rebellerne og vi fik snart anledning dertil. Vort regiment maatte her crossse Ohio River til Covington, Kentucky, og nu var moroen slut. Nu blev der marschering sent og tidlig. Naar jeg tænker tilbage nu, saa synes det mig, som om vi trampede over staten Kentucky fra den ene ende til den anden. Vi reiste gennem byerne Lexington, Danville, Frankfort, og Bowling Green. Saa fik vi ordre til

„forced march“ til Fort Donelson, og det var en haard marsch, nat og dag, om jeg saa maa sige, for vi fik ikke megen tid til at sove. Dette var i Januar 1863 og vi „boys“ blev saa jaarlente, at vi ikke vidste hvilken fod vi skulde stige paa. Somme had, somme lo, somme sang „The girl I left behind me,“ atter andre, „I will never see my darling any more.“ Andre ønskede sig hjemme hos a mor, og andre var saa bløde at de maatte til med lommeslagene. Det saa ud som de fleste likte at gaa tilbage. Selv var jeg træt, søvrig, sulten og jaarlent, men da en af dem sagde: Well, Thomas, give os en sang! stemte jeg i af alle kræfter: „Hang Jeff. Davis on a sour apple tree.“ Denne sang udtrykte mine følelser bedst, for jeg syntes han var aarsag i alle de strabadser vi maatte gennemgaa i krigens lange aar.

Endelig kom vi til Fort Donelson og det var paa høi tid, thi slaget hadde allerede begyndt. Det varede dog ikke længe før rebellerne maatte trække sig tilbage, saa vort regiment kom til at stoppe natten over i en liden by, og derfra bar det til Murfreesboro og derfra til Franklin. Dette var nu i slutten af Januar og her laa general Rosecrans's hele arme. Vort regiment med mange andre udgjorde 2den brigade, 3die division af 20de armekorps, og vor hovedgeneral var Hooker. Vort regiment var et af de lykkelige til at komme til fronten og tage del i mange haarde slag, og sjønt vi naturligvis ikke gjorde al „fightingen“, har jeg dog ikke ondt af at vi ikke fik vor „share“. Vor brigade blev først sendt ud fra Franklin for at finde rebellerne, og omtrent fire mil ude fandt vi deres „picket“. De gav os en salve og sprang ind til slaglinien og vi satte efter saa haardt vi kunde. Der stod nu et slag hvori vi vandt, saa de efterlod sig to store kanoner som de ikke fik tid til at tage med sig. Det blev nu mørkt og vi „campede“ paa slagmarken blandt de døde rebeller. Næste morgen før dag-

gry satte vi efter dem igjen. Marscherede haardt hele formiddag og naaede dem ved Thompson station. Men der blev der „fighting“ kan du tro; for rebellerne laa der med 3,200 mand og vor brigade udgjorde ikke mere end 3,000. Vi holdt dog stand i hele seks timer, men de var for mange og syntes at komme fra alle kanter, og omringede os tilsidst. En brigade et par mil bagenfor os skulde holde veien aaben, og fik ordre paa ordre til at komme os til hjælp, men kom ikke, og saaledes stod vi forlænge og de omringet os. Vi stormede deres slaglinie flere gange for at bryde os gjennem, men de hadde to linier med infanteri og kavalleri bagenfor den. Vi kom saa nær ind paa hinanden at vi brugte sabler og bajonetter, men overmagten var for stor og vi blev tagne tilfange, den 5te Mars 1863.

Nu kom turen for os til Libby Prison, og den var haard. De marscherede os nat og dag, to dage og to nætter, og vi fik ingenting at spise før vi kom til Shelbysville. Der fik vi et stykke „corn cake“ omtrent fire tommer langt og bredt og tre tommer tykt hver. Derfra bar det til Talschoma, hvor de satte os ind i en tagløs fæstning. Det regnede hele dagen, og om aftenen tiltog det saa der var fra 8 til 12 tommer vand og søle at bade i. Vi fik nu noget corn med at spise og nogle af os fik lov til at gaa ud og sanke noget smaakviist for at saa gjort op varme, men det regnede saa det var umuligt at saa tændt nogen ild. Vi var gennemvaade og frosne og det eneste vi kunde gjøre var at slutte os sammen i en klynge saa tæt som vi kunde staa, og naar de som var paa udviden blev for stive og frosne, saa byttede de med dem som hadde staaet ind i flokken, og saaledes stod vi den hele nat. Om morgenen klarrede det endelig op, og vi ordredes ned til jernbanestationen, hvor de stuede os ind i nogle kreatur- eller grise-bor cars og sendte os til Chattanooga, hvor vi stoppede natten over paa

depoten og her sovned ind vaade og trætte over al beskrivelse. Et par dages reise til paa trænet bragte os endelig til Richmond, og vi blev da indkvarteret i den navngjetne Libby Prison. Vi var fangne her i en 60 dage og hvorledes vi kunde udstaa det saa længe er mig ubegribeligt. Jeg kan ikke beskrive vort traktament der; det var saa haardt at jeg ikke kan finde ord til at udtrykke det.

Men saa, til al lykke for os, hadde rebellerne endel høitstaaende fanger hos yankeerne, som de vilde saa byttet til sig igjen, og vi blev alle udvekslet, officerer, og private. Vi sendtes først paa train til City Point, saa med dampbaad til Fort Monroe over det blaa vand til et lidet sund ved Baltimore, hvor vi gik iland og for første gang siden vi gik syd, satte vor fod paa fri grund. Vi kunde ikke andet end takke alle gode gavers giver for en lykkelig tilbagekomst fra den forfærdelige Libby Prison. Her stansede vi en hel dag og badede os i sjøen næsten hele tiden. J kan knapt gjætte hvorledes vi saa ud, med lort og utøi, men onkel Sam var god imod os og gav os sæbe og haandklæder og fuldt sæt nye klæder. Saa brændte vi hele den gamle habit eller kastede den ud i laken og J kan tro der blev flere liv ødelagt der end i mange slag.

Nu blev vi sendt paa trænet over Pennsylvania og Cincinnati til St. Louis, hvor vi hvilede i omtrent to uger. Men nordstaterne var haardt oppe for soldater og vi maatte til syden igjen og kom tilbage til Franklin, hvor Roscerans's arme endnu laa. Vi kom did om aftenen ved solnedgang og samme nat var vi i slaglinien tre gange. Rebellerne frede løs paa vor picketlinje, men kom ikke længer. Efter en stunds forløb blev vort regiment sendt til Murfreesboro og laa der en tid, dette var i begyndelsen af Juli 1863, og de holdt paa at flytte os frem og tilbage i Tennessee. Saa satte hele Roscerans's arme sig i bevægelse østover mod Chattanooga og der var vi med i

mange haarde slag indtil endelig tiden kom for Sherman's march to the Sea, hvori vi tog vor del. Jeg kan nu ikke huske alle slagene, men erindrer dog det første slag vi tog del i efter at have forladt Chattanooga, slaget ved Resaca den 15de Mai 1864. Vort regiment tog denne fæstning og dens fire kanoner. Vi var de første som kom ind i fæstningen og overnattede der. Om natten traf rebellerne sig tilbage og om morgenen jatte vi efter dem. Nu fulgte der slag paa slag saasom ved Dalton, Tilton, Resaca, Kingston, Cassville, Pumpkin Vine Creek, Dallas, New Hope Church, Marietta, Chattahoochee, Kenesaw Mountain, Pine Mountain, Lost Mountain, Culp House og mange andre steder. Slaget ved Pitch Tree Creek den 22de Juli var en haard dyst, og varede hele dagen. Her blev general McPherson skudt og døde og general Hooker blev sendt andetsteds hen, og general G. W. Slocum med det 20de corps blev sat til at vogte broerne over Chattahoochee. Resten af armeen jendtes til Jonesboro, hvor et slag stod den første September. Tidligt om morgenen den 2den September drog vi mod Atlanta, og flokken 9 var det 22de Wisconsin regiment inde i byen, og Atlantas mayor overgav byen til vor oberst, Otley, og vi tog dengang mange til fange.

Vi stansede nu her en tid og den 14de november startede vi ud for Savannah. Det var en lang march, men der var ikke mange slag, ikke engang ved indtagelsen af Savannah, som vi tog i besiddelse den 22de December. Efter en stunds hvile her fik vi ordre til at marschere igjen og jatte over Savannah River ind i S. Carolina. Her var vi i flere slag men drev altid rebellerne foran os til vi kom til Goldsboro, North Carolina. Dette blev borgerkrigens sidste og afgjørende slag, idet general Johnston overgav sig til general Sherman i slaget ved Goldsboro, med en arme paa over 50,000. Strafs efter fik vi besked om at Lincoln var myrdet, og det var en haard

nyhed for os, men godt var det dog at frigen var over. Nu fik vi den glæde at marschere til Washington, D. C., hvor vi godt og vel ankom og fik tage del i „The Grand Review“ af general Grants og general Shermans armeer og det var overmaade storartet at være med paa. Her hvilede vi ud i omtrent to uger, og saa rejste vi til Milwaukee, hvor vi blev udbetalte og fik vort discharge papir og var nu færdige til at rejse hjem.

Jeg kom tilbage til Beloit den 2den Juli 1865. Gik altsaa gjort en lang rundtur i onkel Sams tjeneste og kom tilbage did hvor vi startede ud fra. Jeg vil her tilføje, at de gutter som her sammen med mig hvervede sig, var Ole G. Springen, John Nelson, John Torkelson (Bottomen), John Jacobson, Herbran E. Sælebække og flere. Alle tilhørte Co. B, 22de Wisconsin, og det var 15de August 1862. Nogle af dem kender jeg til hvorledes det gik med dem. Saaledes døde John Torkelson i Danville, Ky., paa hospitalet og hele kompaniet marscherede efter ligbaaren til hans sidste hvilested. Herbran Sælebække laa paa samme hospital en stund lmg, men han blev discharged og sendt hjem. Ole Springen var syg og kom hjem og døde. John Jacobson faldt i slaget ved Pitch Tree Creek den 22de Juli 1864. Jeg stod side om side med ham, da en kugle traf ham i hovedet og han faldt død paa stedet. De andres skjæbne kender jeg ikke. Jeg lever nu i Holt county, Nebraska, men her er ingen norffe saa det er morsomt at høre fra de steder hvor nordmænd færdes, især hvor der er Numedøler. Dette faar være nok om min deltagelse i frigen, og hvis disse linier finder nogen som kender mig, er de paa det venligste hilset fra mig.

Thomas Simonson (Traasavigen),

Agee, Holt county, Nebr.

Til Rollinger og vegglinger i Amerika.

Enhver ønsker vel og sætter pris paa at kjende sin slegt tilbage saa langt som mulig — noget længer end til bedsteforældrene og oldeforældrene, som sikkert kjendskabet for manges vedkommende stopper ved.

Rollinger og vegglinger i Norge og utvandrede til Amerika kan saa sin slegttable besørget nedskrevet ved henvendelse til **herr Ole N. Tjøse, adr. Veggli, Numedal, pr. Kongsberg, Norge.** Han sitter inde med materialer til at saa slegttablen for hver enkelt som ætter fra **Rollag** eller **Veggli**, helt tilbage til omkring 1650. Ved henvendelse til herr Tjøse vil saaledes enhver mot honorar (betaling) saa sin slegttable fuld og paalidelig nedskrevet, en anledning jeg vil anbefale utvandrede fra dette sogn at benytte og likeledes de der er fødte i Amerika, men som med sikkerhet vet at de ætter fra foranvænte sogn — enten paa far- eller morsiden, eller paa begge kanter.

D. S. Kjørre.

Selsing og tak fra Numedal.

Som før bekjendtgjort, blev de penge som her var indsamlet til Numedals mindegave sendt til ordføreren i de forskjellige herreder i Numedal i førstningen af Juli 1914, og at pengene er rigtigt fremkommet viser efterfølgende skrivelser:

Fra Opdal skrives:

Hr. L. L. Risteigen: Vedlagt har jeg den glæde at tilbagekende erkjendelse for modtagelsen af Deres meget ærede af 11te ds. med vedlagt bevel paa fr. 5,063.60 tilligemed statuter. Bevelet er allerede sendt til Kristiania, og vil pengene saasnart de kommer blive indsat i Opdals sparebank. Herredsstyremøde til behandling af sagen vil blive afholdt i slutten af August.

Idet jeg foreløbig bringer Numedalslaget og giberne bygdens hjerteligste tak for gaven, tegner jeg mig,

ærbødigst

B. Pedersen, ordfører.

Opdals formandskap 28de Juli 1914.

Fra Veggli og Rollag skrives:

De herr S. S. Strøm og L. L. Risteigen:

Paa Veggli sogns vegne erkjendes herved idag modtaget fra Numedalslaget i Amerika, en gave paa fr. 4,600.00, og paa Rollag sogns vegne erkjendes herved modtaget fr. 2,500.

Idet jeg paa herredets vegne først og fremst takker eder, som har forestaaet indsamlingen og dernæst alle dem som har ydet bidrag til denne vakre gave nu i jubilæumsaaaret, skal jeg herved meddele at skrivelsen paa førstkommande herredsstyremøde skal blive refereret og statuterne vedtaget.

Med hilsen og tak til Numedalslaget.

Rollag formandskap, den 25de Juli 1914.

Besse N. Hauggejorden, ordfører.

Fra Nore herred skrives:

Hr. S. S. Strøm, formand for Numedalslaget i Amerika!

Udskrift af Nore herredsstyres forhandlingsprotokol: I Nore herredsstyremøde afholdt den 15de August 1914, blev som sag No. 85 behandlet skrivelse fra Numedalslaget i Amerika, af den 11te Juli 1914, ved S. S. Strøm og L. L. Risteigen med vedlagt fr. 10,000 i mindegave til Nore herred i anledning jubelaaret 1914, med vedlagte statuter for legatets anvendelse og forvaltning. Enstemmigt besluttet: at statuterne vedtages og oberjendes kirkedepartementet til approbation.

For denne store gave tillader herredsstyret sig at frembære sin og befolkningens dybtføjte tak. Man er forvisset om, at

gaven vil blive til nytte og velsignelse for bygden og dens indvaanere i slegt efter slegt.

De udvandrede Roringer og Lunhovdninger har ved denne gave sat sig et minde, som til alle tider vil blive bevaret i taknemmelig erindring af bygdens befolkning.

Ligeledes besluttedes: at vælge et Legatstyre bestaaende af 5 mand med varamænd, tre af herredsstyret og to af fattigstyret, hvis funktionstid er 2 aar, og vælges efter nyt herredsstyrevalg.

Til legatets styre valgtes af herredsstyret: D. Zubolden, lensmand T. Sandnes og ordfører S. Ulbaasen; til varamænd valgtes: L. Skjønne, lærer S. Brugaard og L. Midgaarden. Af fattigstyret valgtes: D. R. Frogner og A. S. Trondrud; varamænd, B. Sunde og S. Bekkeset.

Nore formandskap, den 19de August 1914.

Erhødigst

S. Ulbaasen, ordfører.

Fra ordføreren i Nlesberg og Sveue har vi faat post office receipt for at han omkring den 25de Juli havde modtaget det registrerede brev hvori en regel paa kr. 1,700.00 var indlagt. Noget anden skrivelse er det endnu ikke kommet derfra, undtagen den i den senere tid skulde være sendt til Mr. T. T. Nisteigen, som i slutten af November reiste til vestkysten.

Erhødigst

S. S. Strøm.

Hillsboro, N. Dak.

Hr. redaktør for „Samband“:

Da „Samband“ sikkerlig vil blive opbevaret for fremtiden og benyttet som historisk kildekrift, saa kom jeg paa den tanke at det kanske vilde være bra at faa disse takkeskrivelser optaget i „Samband“. Det kunde hende, at de engang i fremtiden

vilde være et historisk minde om Numedøerne i Amerika. Men jeg overlader aldeles til Dem, Hr. redaktør, at bedømme om de egner sig til optagelse.

Venligst hilset

S. S. Strøm.

Hillsboro, N. Dak., 5te Januar 1915.

Gulbrand og Njersti Vertilruds guldbryllup.

Lad os faa hilse til alle dem som kender Gulbrand og Njersti Vertilrud, med at 3die dag jul var det 50 aar siden de blev gifte. Baagrund af usikkerheden med veiret, forliden husrum og sandsynligheden for at de ikke heller kunde være friske blev vi forligte om at det var bedst ikke gjøre det bekjendt for fjendte, men vi hørnene bestemte os paa at være hjemme alle den dag og overraske vore forældre. Vi samlede hos søster Kari og gif op til far og mor, alle i et følge. Naar vi kom ind i stuen laa mor paa en seng læsende i en avis. Kvinden holdt hun foran ansigtet. Hun trodde antagelig det var nogen som tilhørte huset der kom, thi det var ikke før vi havde staaet der en god stund at hun tog avisen bort. Njersti sagde hun: „Er det du?“ derpaa „æ Mikkel her mæ?“ Nei, ja saamen æ dei intæ her allæ sammen.“ Hun gjorde saa nogle tak med haanden over ansigtet. Kari spurgte om hun var daarlig. Til svar fik vi se taarerne trille nedover de surede kinder. Vi fik det travelt med os selve og ingen sagde noget for en liden stund. Far var ovenpaa i stuen naar vi kom, men var snart nede hos os. Han satte sig stirrende taktsfuldt ud i luften. Far er af dem som altid har forsøgt at dølge sine følelser, men vi kunde se han ogsaa var anderledes end vanligt. Vi havde med nogle gaver til dem, hvilke de var glade over. Det blev en endeløs prat med den ene efter den anden, da vi snart fjelden nu er alle forsamlede hjemme. Ud paa efter-

middagn sagde mor: „Se ihjest je inte hadde hug te aa slæppe deffa at naa.“ Severin og jeg maatte dog reise igjen om aftenen. Naar jeg bad farvel med far og mor sagde jeg vi skulde komme igjen ligedan om 10 aar. Far svarede: „Ma dae slæp de noel.“ Far er 81 aar og mor 74 aar.. Vegge er daarlige med helsen, men har hidtil faat være fuldtud aandsfriske.

E. G. B.

Fra barndomshjemmet til Amerika.

C. N. Remme.

Naar vi forlod fædrelandet, vort hjem, og det sted vi elskede høiest i verden, da var det ligesom noget brajt — noget af det jorgløse, fredelige, af det, som faar hjertesirengen til at bæve i jublende harmoni. Saadan følte vijt mangen en af os da vi forlod hjemmet og vor kjære mor omfavnende os for sidste gang og nedbad Guds velsignelse over os og vor fremtidige livs vandring. Far fulgte ganske med til den by, hvorfra vi skulde stibe ud. Afstedstunden nærmede sig. Medbøiet af sorg stod far taus og tankesfuld, tog sønnens eller datterens haand i sin for at byde dem det sidste farvel. Ganske vijt gav han sit barn mange gode raad og vink med paa vandringen for sidste gang, taus og stille bøiede han sit graasprængte hoved imod datterens eller sønnens skulder og græd, da det var som om hverken han eller de kunde blive glade mere.

Store var ogsaa de sieblikke, da dampskibet gled fra bryggen ud over sjøen, det varede kun nogle faa minutter, at vi kunde skue mod det land vi forlod. Bemodigt og sorgfuldt skuede vi mod hjemmet, skogen, fjeldet, fosserne, bækkerne, kirker og enge forsvandt for øjnet langt borte i synskredsen. Det var det ihjeste kapitel i vor livsbog som lukkedes. De fleste af os faar aldrig je hjembygden mere, men naturens majestættike

skjønhed har vi baaret for det indre syn i vemodig længsel gjen-nem hele livet. Vor arv fra fædrelandet var det sterke følelsesliv hvormed vore tanker lever og hæves i sang og toner, som maa blive til ord. Derfor føler saa mange disse store, rene sieblikke, da aanderne løfter os op imod maalet — for det vi har arvet og længtet efter. Det er en vidunderlighed med gniiten af Gud i vor sjæl som maner det sandeste i vore frost-ter til kjærlighed, alvor og virke.

Kun en tanke til. Bladets læsere og iærlig Valdriserne er vijt for længe siden blit gjort opmærksom paa baade igjen-nem bladets spalter og cirkulærskrivelser fra komiteens medlemmer, at nu er indsamlingen til Valdrisgaven paabegyndt. — Nu har jeg for min del ikke meget at sige i denne henseende, thi jeg tror at alle har den fulde forståelse af sagen og vi tviler ikke paa at enhver Valdris vil være med og yde sit bidrag til dette velgjørende siemed, denne gang vi samler en gave til vor bygd paa denne maade.

I denne forbindelse vil jeg her faa lov til at gjøre nogle faa bemærkninger. Det første er at alle vi, som er interesseret i sagen, nu bærer i vor hufommelse hvad som denne komite allerede har fremholdt for os, baade i aviserne og cirkulærskrivelser, nemlig, at være dem behjælpelig i dette arbejde. Dette kan ske paa flere maader, saasom at paatage sig at være lokal-indsamler ude i landdistrikterne. Thi denne komite kan ikke travle omkring efter bidragene, og dette er allerede forstået af alle. For det andet er det en vigtig side af sagen at begynde at sende ind vore bidrag saa tidlig eller saa fort som ske kan. Det er viitnok bekjendt at vi nu har næsten et helt aar at gjøre paa, det er sandt, men sæt nu, for eksempel, om alle tænkte sig til at vente til den sidste maaned. Da vilde komiteen faa et arbejde som de aldrig kunde komme over paa den førte tid.

Derfor lad os alle paa bedste maade gjøre alt muligt for at lette dette arbejde.

Det bør ogsaa oplyses, at denne komite har igjennem private breve venligt opfordret mig til at vare lokalsindsamler for Baldrisgaven her i Luverne og omegn. Jeg skal med velvilje gjøre hvad jeg kan, og de som vil sende sine gave gennem mig kan gjøre saa, og jeg skal give kvittering for beløbet og sende det ind til kassereren. Jeg haaber at dette indsamlingsarbejde vil gaa godt paa alle steder hvor vore gode Baldriser og sambygginger er talrigt repræsenteret, saa det vilde bli en succes — eller rettere sagt til glæde og velsignelse baade for giverne og de som modtager gaven.

Deres forbundne,

C. N. Remme,

Luverne, Minn.

Til Baldriserne i Amerika.

Baldris Samband har bestemt, at der skal indsamles en mindegave til Baldris. Dette burde glæde alle Baldriser og andre, som har den gamle dal kjær.

Jeg har lært at elske Baldris og Baldriserne, ikke bare fordi min bedre halvdel er fra Baldris, men fordi jeg i Bægnadalsjøret har fundet et af de vakreste strøg i Norge, og fordi jeg i folket deroppe har fundet en slegt, som er musikalsk begavet, interesseret i næsten alle ting mellem himmel og jord, ærlig og trofast, sund og stærk. Disse egenskaber ved folket kan vel siges ogsaa er tilstede hos folk i andre af Norges dale og egne, men hos Baldriserne er de særlig fremtrædende.

Baldris har en herlig natur. Dette merket man især om sommeren, naar mark og eng staar i fuld flor, naar blomsterne dufter, naar fuglene synger i alle tier og enge, og elve og

bække danser nedad fjeldsiderne. Og saa de majestætiske fjelde, som staar der og kryster sig i solen, gamle og graa, men lige mandige og kjække som i Haralds og Olavernes tid! Man maa uvilkaarlig ta hatten af for disse trauste karer.

De, som er opvoftet i en sliq natur, som Baldris har, blir ikke bare sterke og modige, men faar et eget poetisk præg, som følger dem, hvor de kommer i verden.

Det kan man let merke, naar man træffer en Baldris eller en Baldriskone, selv om de har været længe borte fra hjembygden. Kvikke og livlige er de, snøgge i vendingen er de, sprætte i springdansen kan de, og de kan gjøre kvikke bemærkninger til næsten hvad det er.

Baldris er blit navngjeten paa grund af sine spillemænd. Slike „karer paa fela“ som Olav Moe, Fjytro'n og Øksbodd'n skal man lede længe efter.

Men det er ikke bare paa grund af sine spillemænd, dalen er blit navngjeten; den har ogsaa fostret store sønner paa mange andre omraader.

Johannes Belsheim fra Rang var et sprogeni og en forfatter af høi rang; Ole Gladager fra Ulnes var et geni paa billedhuggerkunstens omraade. Hadde han faat leve længere, vilde han maaske ha gjort den store Thorvaldsen rangen stridig. Hallvard Bergh har skrevet udmerkede bøger for barn og ungdommen. En mere nidkjær talsmand end han har skogsagen i Norge aldrig havt, — og Nils Ødegaard, bestyreren for Norges Landbrugshøiskole paa Aas, har gjort sig særlig bemerket som en dygtig og grundig landbrugsmand. Gatten af forflige karer!

Ser i Amerika gjorde Hallvard Sande sig bemerket som journalist og skribent forøvrigt. Der findes ikke et mere „heilnorikt“ skuespil end „Ei hugvending.“ Gjermund Gøyne er ikke blit overtruffet som prædikant og kirkeleder blandt nor-

fferne herover. Hans navn nævnes i første række blandt nordmænd i dette land. Nils Brandt og hans flegt har sat dybe merker paa det kirkelige omraade. J. E. M. Hanjon og Kuml Dieserud har i bibliotekverdenen naaet høiere end alle andre nordmænd, og Andrew M. Beblen, bygdelagenes far og formand for Valdris Samband, vil til alle tider bli nævnt blandt de første, naar man skal tale om begrebet „norfolkdommen i Amerika.“

Men lad nu dette være nok om Valdrisdalens natur og Valdrisernes gode egenskaber. De gode Valdriser kan maaste bli fornærmet over at bli frygt op af en gudbrandsdøl, da det jo til alle tider har hedt, at Gudbrandsdalen er „dalen over alle dale;“ men jeg har, som nævnt, gode grunde for at fremholde, hvad jeg her har gjort, og jeg gjør det i fuldt alvor.

Det var altfaa om mindegaven til Valdris, — gaven, der skal gives som en tak for alt godt og skjønt, for kjære minder og gode egenskaber, jeg skulde skrive. Jeg vil sige: Det vilde være den største skam, om ikke denne gave blev den største af alle bygdegaver, givet af folk i Amerika. Valdriserne er jo faa talrige herover og sidder i faa stor velstand, at \$50,000 burde være det allermindste, man burde faa samlet. Naar Hallingerne kunde samle \$20,000, saa burde \$50,000 ikke være noget for Valdriserne.

Men det er jo blit til det blandt os nordmænd herover, at vi er træge i alle ting, som ikke gjælder kirken. Mange vil ogsaa med forrædt glemme hjembygden og den rod, de er runden af. De mener, det er bare tul at holde paa det, som er norsk, og jo før man blir amerikaniiseret, jo bedre er det. Ja, der er endog dem, som foragter alt det norske. Slige folk kan man selvfølgelig ikke gjøre noget med. De faar seile sin egen fjø som aandelige nuller i det norsk-amerikanske samfund. Men det er at haabe, at der ikke er mange jaadanne blandt Valdri-

jerne. Jeg tror, der er mange nok blandt dem, som endnu har norsk kultur og norsk aandsliv saa kjær og den gamle dal saa kjær, at de med billigt hjerte vil punge ud, saa Valdris faar en stor og vakker gave.

Men der skal arbeide til for at samle saa mange penge og saa. Se bare paa Hallingerne, hvordan de strævet. Valdriserne maa i lighed med dem ha komiteer paa alle steder, hvor der bor Valdriser; de maa faa arrangeret Valdrisstevner i bygd og by, for derved at faa skabt interesse for fagen og faa folk til at tegne sig for bidrag. Der maa tales og skrives i det vide og brede, osv. osv.

Hvis dette blir gjort, vil vi vist ikke bli skuffet med henjøn til mindegaven til Valdris. Og med den dygtige hovedkomite i spidsen kan vi være sikre paa, at der vil bli gjort alt mulig for at faa pengene til at rulle ind. Og naar de gode Valdriser og alle, som er giftet ind i Valdris-flegten, gjør sin pligt, vil vi inden 17de Mai eller 4de Juli dette aar ha de \$50,000 liggende paa bordet.

Du gjæbe søn af norske mor,
Din arv hold høit, i ære!
Da vil i Vinland du bli stor,
Dets fane du vil bære!

Længe leve gamle Valdris! Og længe leve alle nordmænd,
som elsker sit gamle fædreland og alt som er norsk!

Madison, Wis., i Januar 1915.

Johan Dvren.

Til Valdriserne.

Naar vi nu endelig har bestemt os for en Valdrisgave, saa er det ganske vist et fælles ønske, at hver eneste Valdris paa denne side havet blir med og paa denne maate minder sit folk,

ute og hjemme, om at han endnu holder av dem, og at han endnu elsker Baldrisdalen, hvor han kanskje har tilbragt sine lykkeligste dage. Jeg sa virkelig — sine lykkeligste dage! For de fleste av os kunde det vel mangen gang synes usfelt og smaatt med stellet derhjemme, og uagtet mor og far stræbede alt det de orked, for at vi skulde ha det godt, kunde det allikevel ofte skorte baade paa mat og klær; men tiltrods for det; tiltrods for hvad vi led, og foreldrene med, (og kanskje led de mest) saa var vi dog lykkelige. Og det er denne side av livet i hjemmet der ligger længst i vor hukommelse, og det er de mange lyse minder, som kommer til at spille hovedrollen i Baldrisgaven. Hvis omstændighetene, som ingen er herre over, gjorde livet andet end lykkelig, har vi her anledning til at vise bort høie sindelag.

Det kommer selvfølgelig ikke an paa gavens størrelse, ikke heller til hvilket øiemed gaven ønskes brukt. Det gjælder bare, at vi i dette ene tilfælde viser hverandre og folket i almindelighet, at i denne sak staar vi samlet. Det er hensigten med Baldrisgaven.

Men det var egentlig noget andet jeg vilde opnaa med dette indlæg. Vi vil gjerne gjøre alle Valdriiser bekjendt med denne sak, og gi dem alle anledning til at være med. Nu er det, desværre, bare en brøkdelen av Valdriiserne som holder „Samband“; men denne brøkdelen kan sætte os i forbindelse med mange, mange fler, om de vil sende mig navn og adresse paa alle de Valdriiser de kjender til. Jeg skal da sende bort sirkulære til dem, som endnu ikke har faat det.

Vi vil gjerne ha indsamlere i hver grænd, hvor der findes Valdriiser. De, som vil paata sig dette hverv, bør skrive til komiteen.

Komiteens arbeide er, som bekjendt, gratis; men vi har utgifter, saasom trykning, porto o. l., og for at spare paa dette

bør folk sende ind sine subscriptioner uten flere anmodninger. „Den gir dobbelt, som gir av et billig hjerte.“

Svar D. Govey.

Fra sekretær Goveys bror, redaktør af „Baldris“.

.. Du svar har et par ganger spurgt mig, hvad man skulde anvende mindegaven for Baldris til. Suledagen var jeg en tur til vor gamle kjending Knut Øvre Høime. Det var tindrende klart veir og godt skiføre. Ovenfor Riste — i det bekjente Ruffstalle — tok jeg et pust i bakken og vendte øiet bortover de glisne skogaaser i øst. Eggeaasen er saa skogfattig, at man formelig blir nedstemt bare av at se paa den. Nu vet du, at man i flere aar har drevet litt skogkultur over disse trakter. Galvard Bergh er her en foregangsmand og han har nylig faat Norsk Skogselskaps æresdiplom som anerkjendelse for sit virke for skogsaken. Men selv om man ser frugter av skogplantningen, saa er det ikke slike resultater, som man kunde ønsket sig.

Det er midler som mangler. Det nytter ikke at klæ disse nøkne knauser, før man faar større arealer indhegnet, slik at kreaturerne ikke æter op de unge skud. Tænk hvad det vilde si for Dømen og Gurum f. eks., at Østaasen var klædt med tyk, frodig graniskog helt ned til gaardene! Disse bygder vilde saa et andet klimaat — mer regn og kraftigere jordbund. Gaardene vilde ikke bli til at kjende igjen.

Kunde ikke mindegaven til vestre Slidre og Bang anvendes til ophjælp av skogsaken? Mange vil maasse si, at dette blir at hjelpe gaardbrugerstanden — det er jo den som eier skogen. Burde man ikke heller hjelpe smaakaarsfolket? Arbeiderne? De ubemidlede? Baade direkte og indirekte vil en økning av skogen i disse distrikter bli til gagn og velsignelse like meget

for smaafaarsfolket som for de bedrestillede. En økning av flogen vil betegne et økonomisk framsteg for distriktets samlede befolkning. Det er min absolutte overbevisning, at vore utflyttede frænder ikke vilde gjøre sin hjembygd en større tjeneste end ved økonomisk bistand at fremme flogsaken deroppe. — Her har du altfaa mit forslag. Det er de tanker som rørte sig i mit sind, da jeg fra Musikkalle iagttok de flogfattige aaser i vor kjære hjembygd. . . . G. D. Govi.

Kvittering for bidrag modtaget til Valdrisgaven.

L. O. Noble, Mansfred, N. D.	\$100.00
Mrs. O. Forstad, Kenyon, Minn.	5.00
R. O. Berge, Minneapolis	8.00
Margit Niste, Minneapolis	5.00
Ole G. Moe, Minneapolis	2.00
Peder A. Weien, Glenwood, Minn.	1.00
Arne R. Bang, Montevideo, Minn.	10.00
Ole A. Haugen, Montevideo, Minn.	5.00
Snut O. Haugen, Montevideo, Minn.	10.00
L. E. Goplerud, Portland, N. D.	50.00
R. Degaard, Cresion, Mont.	10.00
Ole G. Moe, Macrorie, Saff.	1.00
Iver T. Sundheim, Northport, Wash.	1.00
R. N. Qualey, Madison, Wis.	2.00
Ivar O. Goveh, Minneapolis	25.00

Tilsammen \$235.00

Ovenstaaende er kvittering for, hvad som er indbetalt i kontant til dato. Men det kan bemerkes, at i flere tilfælde er indbetalingerne kun en del af vedkommendes subskription. Son. L. O. Noble f. eks. har subskribert \$200.00 og indbetalt \$100.00. Mr. Goplerud har subskribert \$100.00 og indbetalt det halve. Flere andre har ogsaa subskribert ud over det indbetalte beløb og for alle saadanne subskriptioner vil der blive kvitteret, naar de indbetales. Paa samme tid som det endnu er faa, som har subskribert, har komiteen modtaget op-

muntrende breve fra mange anseede Valdriser, som lover baade at bidrage og støtte indsamlingen. Det er derfor ikke daarligere udsigter for en respektabel indsamling, men det maa erindres, at de som subskriberer tidligt, hjælper sagen forholdsvis mest. Det er altid vanskeligt at sætte et tungt læs i bevægelse, men begynder den bedre del af Valdriserne at ta i, saa vil det gaa let selv om bakken er aldrig saa brat. Derfor dryg ikke med at indsende bidrag og subskription, saa vil arbeidet lettes betydeligt og resultatet blive tilfredsstillende for alle, som nærer interesse for sagen.

Minneapolis, Minn., 18de Januar 1915.

3205 Park Avenue.

A. M. Sundheim,

kassjerer

Nord-Norge. Udgivet af Nordlandslaget i Amerika. No. 3. December 1914. 32 store sider. Pris 25 cents. Dette er Nordlandslagets prægtige julehefte for 1914. Dets indhold er særdeles tiltrækkende, hvad man kunde vente af saadanne redaktører som Johan Gregor, lagets sekretær, og sagsfriveren Julius Baumann; og saa er heftet udstyret med mange meget gode billeder. Skjønt heftet er anlagt paa at interessere nordlændingerne især, er de mange skildringer, digt og fortællinger fængslende for enhver, som nyder det som er norsk. Heftet er at kalde for Nordlandslagets Årbog, og vil indta en fremstødt stilling blandt de mange aarbøger, som udgives af de forskjellige bygdelag. Sagen vil angre paa at ha anskaffet sig „Nord-Norge“, og alle virkelig interesserede bygdelagsfolk bør læse heftet. Det kan faaes hos sekretær Johan Gregor, Fort Ransom, N. Dak.

Baade fra Ole Opheim, Cyrus, Minn., og fra E. F. Dahley i Glenwood har vi faat brev med oplysning om møder af den komite som paa valdrisstevnet i Glenwood i September blev

valgt til at udarbejde fuldstændig organisation af et Pope County Valdrislag. Der gjøres fremskridt med bilobene saavel som med forberedelser for et stævne næstkommende 7de Juni. Det er en mægtig provins af valdrisfolket i Amerika som hersker i Pope County og man kan stole paa dem til at gjøre sine sager eftertryffeligt godt.

Med det samme kan nævnes at et blad ved at fortælle, at det almindelige valdrisstævne iaar skal afholdes i Glenwood. Dette er feilagtigt forjaavidt som ingen beslutning endnu er fattet med hensyn til næste møde af Valdris Samband. Sagen er endnu ikke blit behandlet af styret og tid og sted er ikke fastsat.

Professor G. L. Floms „Norwegian Immigration“. Vi er blit gjort opmærksom om at Professor Flom endnu har et betydeligt oplag af dette sit fortrinlige verk om den tidlige indvandring af nordmænd til Amerika. Vi tror at der er mange som vil anskaffe sig bogen naar de ved at den kan faaes ved at bestille den hos forfatteren, hvis adresse nu er Urbana, Illinois. Prisen er vist som oprindelig, \$2.00 med tillæg af 15 cents for porto. I sin tid skrev S. Diejerud en anmeldelse i „Valdris Selsing“, og vi kommer mulig til at gi bogen mere udførlig omtale i et senere hefte af Samband.

Rosen.

I.

I sit taarn sat en digter,
 saa paa havet fra sit skjær:
 „Bring den rose, som du pligter,
 dit, hvor ingen har mig kjær!
 Bølgen brytes mot en klippe,
 synker ned i dybe bo,

al min længsel dog maa glippe,
 ei som bølgen faar jeg ro.

„Ja, o jys! den brudte rose,
 som har hvilet paa mit bryst,
 ved din barm, hvor skum kan bruse,
 vil den møte større lyst!
 skumle død just bier der,
 hat, foragt og hunger givet
 den, som stræbet for en kjær!“

Ud i dunkle nat han kasted
 rosen med et bittert smil,
 merket, hvordan stormen hastet
 dit, hvor det gaar graadigt til;
 sprøit sit skum tilbage hiver,
 stormen hylar, raser frem,
 rosen dukker, stiger, driver
 hjælpeløs bort fra sit hjem.

II.

Staar en mø den næste morgen
 grublende ved jalte strand,
 nu i haabet, nu i sorgen,
 ser en skrift paa hvide sand:
 „Skal jeg endnu ha den lykke
 ham, jeg elsket dagen lang,
 ind imot mit hjerte trykke,
 blive sjælen i hans sang?“

„Rør ei, jys! hvad jeg har fundet
 her paa din havslagte strand,

spær hans navn, hvis aand har bundet
 min med elskov sterk og sand!"
 Strømmen stiger, flyter ober —
 som en hiljen ren og god
 bringer den en bruffen rose
 ydmug hen til pikens fot.

Guld av glæde tar hun tegnet,
 og paa hendes hvite bryst
 blir de blade ømt kjærtegnet,
 som var brudt mot vilde kyst:
 „Gist du hjerte! tvilen sier,
 fred skal ogsaa findes brat,
 for den harm, som trofast bier,
 er ei lang ubisshet sat."

III.

§ sit taarn sat en digter,
 syner ny, som har han drømt,
 fyllder hjertet, som ei svigter,
 med et under sødt og ømt:
 op ad brinken strømmen skrider,
 hvirker om en funden stat,
 — maanen stilt bak skjen glider
 i den taufe stille nat.

Kruset ober guttens skulder
 følger møens gyldne haar,
 hendes mund — det elskov volder —
 kysjer varmt hans pænde jaar:
 „Dønnen elskov figner livet,
 dødens lænker løses der,

styrke, visdom, alt er gibet
 den, som stræbet for en kjær!

Haab er sandt, ti fremtid giver
 mer end nutid river ut,
 og den sjæl bestandig lever
 nærmere sin Herre Gud!"
 Intet ord den pike sagde,
 — fyllden størst er gjemt i sind —
 men en bruffen rose lagde
 hun mot guttens røde kind.

J. R. Lowell,
 oversat av D. L. Kirkeberg.

Liste over nordmænd blandt Wisconsin tropper i borgerkriken.
 A. L. Lien.

XI.

Milwaukee Cavalry

var organiseret og blev indlemmet som Company G, Benton
 Hussars, 13 Sept. 1861, blev Co. G, 5th Missouri Cavalry 14 Febr.
 1862, Co. M, 4th Missouri Cavalry 15 Nov. 1862. Den 10de Aug.
 1864 blev dette regiment indlemmet i en battalion og blev ud-
 mønstret den 30te Nov. 1865, da den hadde udtjent sin tid.
 Geo. Anderson, Boscobel 9aug61 crpl vet Commissary srgt udm
 30nov65
 Carl Bamberg, Milwaukee 6jul61 vet. udm 30nov65
 Carl Bergin, Dodgeville 9aug61 sgt afsk syg 5apr62
 Carl Lins, Milwaukee 29aug62 sgt afsk syg 10jan63
 Frederick Peterson, Racine 18sep61 vet crpl udm 30nov65
 William Hamerson, Racine 11dec63 forfl t Co. K 3 Minn. Inf.

1st Regiment U. S. Sharpshooters.

(Ogsaa kjendt som Berdan's Sharpshooters)

var organiseret og gik ud til felten 23 Sept. 1861. De var specielt
 prøvede og var gode skyttere før de blev antagne og faa bestod
 prøven.
 Co. G—John C. Bergey, Fox Lake 9aug62 fanget v Gettysburg
 forfl t Co. D 22sep63 t Co. A, 2nd U. S. S. S. 31dec64 til Co.
 B, 36th Wis. Inf. udm 18jun65
 Henry C. Bergey, Fox Lake 12sep61 afsk syg 3nov62

John Johnson, Madison 3mar62 crpl saaret 27nov63 Locust Grove Va d 30nov63
John S. Tillotson, Springfield 7okt62 afsk 29jan63 syg

* *

Nogle norske navn forekommer i forskjellige musikkorps men de er alle forflyttede fra forskjellige regimenter og opført der.

* *

I 1st U. S. V. Engineer Corps:

Alexander Gulbertson, Maple Creek 14aug62 fra Co. D, 21st Wis. Inf. til Co. H, crpl Artificer udm 26sep65

* *

Hancock Corps.

Dette var organiseret efter ordre fra 28 nov. 1864 og indbefattet kun veteraner, som hadde tjent 2 aar eller over, saa de har vistnok været opført før i de forskjellige regimenter de (norske) er nedtegnet her sammen.

Rollef Ammunson, Shields 4apr65 fr Co. C, 9 Wis udm 3sep66
Thos Anderson, Springfield 2mar65 fr Co. C 9 Wis 2apr66
Erick N. Barsness, Christiana 11feb65 fr Co. K, 2 Wis 11feb66
John Christian, Monkonago 13feb65 fr Co. K, 2 Wis Inf 13feb66
Benjamin F. Emerson, Pleasant Spring 13feb65 fr Co. G 9 Wis 12mar66
Jacob L. Ferguson, Kewaskum 5apr65 crpl fr C 9 Wis 4apr66
Frederick Helvig, Cold Springs 22feb54 fr K 2 Wis 27feb66
Johan Jenson*), Spring Valley 13feb65 crpl fr G 15 Wis 13feb66
John M. Johnson, Dunkirk 21feb65 fr K 2 Wis 17feb66
Iver Monson, Christiana 15feb65 fr G 9 Wis 14feb66
Thos Olson, Algoma 23feb65 fr K 2 Wis 23feb66
Thos Torgerson, Clinton 13feb65 fr K 2 Wis 13feb66

* *

Wisconsin nordmænd i den regulære hær i borgerkrigen.

Gustavus A. Anderson, Alba 18feb64 4 U. S. Cav.
Lewis Erickson, Wayne 14mar64 4 U. S. Cav.
Knud Erickson, Scandinavia 14mar64 4 U. S. Cav.
Otto D. Gabrielson, Milwaukee 18nov63 4 U. S. Inf.
James Emerson, Koshkonong 31mar64 7 U. S. Inf.

*) Johan Jenson fra Spring Valley, Rock Co., tjente først i Co. K, 2nd Regiment under navnet John Hovland. Lignende navnebytte har foregaaet ofte hvor mænd er overflyttet fra en kommando til en anden.

George Hanson, Milwaukee 13nov64 4 U. S. Inf.
Henry Helgeson, Milwaukee 13nov63 4 U. S. Inf.
Abraham Herminson, Milwaukee 13feb65 13 U. S. Inf.
Peter Johnson, Milwaukee 10jun64 5 U. S. Art.
Charles Johnson, Milwaukee 10mar64 13 U. S. Inf.
Arne Monson, Wayne 15mar64 4 U. S. Cav.
James Nelson, Granville 19nov64 4 U. S. Inf.
Peter Ohley, Milwaukee 24feb64 13 U. S. Inf.
Andr. P. Olson, East Troy 6feb64 4 U. S. Inf.
Henry Roland, Milwaukee 18nov64 13 U. S. Inf.
Ole M. Stangeland, Madison 18feb64 13 U. S. Inf.

"Roster" viser ikke om nogen af disse har tjent i noget Wis. regiment under krigen, men det er muligt at mange af dem er veteraner.

* *

Efterfølgende har staaet i tjenesten men har ikke været i nogen organiseret kommando:

Andr. Askleson, Pr. du Chien 28sep64 udm 15mai65
Haldan Benson, Pr. du Chien 9novo64 15mai65
Ole Gullickson, Pr. du Chien 28sep64 15mai65
Evan Knudson, Boscobel 14mar65 15mai65
Thos. J. Reiersen, 4th District drafted Conditioned afsk 26mai64
Tollef Sorenson, Janesville 25feb65 24jun65
Gulick Torgunson, Dodgeville 24okt64 16mai65

* *

Her ender soldaterlisten. Jeg har faaet vide om mange som er udeladt af den grund at deres navn er saa amerikaniseret at de ikke kunde gjenkjendes som norske. Ligeledes er jeg underrettet om udeladelse af navn, som var klart norske men fandtes ikke i "Roster" bogen i de angivne regiment og kompanier. Jeg skal ved første leilighed se om jeg kan faa dem samlet og sende dem ind, men det vil tage tid. Udarbeidelsen af listen har taget meget mere tid og mere arbeide end jeg hadde forestilt mig. Jeg maa bede læseren om at undskylde alle feil, som er kommet ind. Det vilde være ønskeligt om alle som ser nogen feil vilde underrette mig derom, saa vi kunde faa dem rettet.

River Falls, Wis.

A. L. Lien.

* * *

Mr. A. L. Lien har i sin Liste over Wisconsin soldater i borgerkrigen gjort et meget fortjenstfuldt arbeide. Det er ikke bare de gjenlevende veteraner og nærmeste slektninger af sol-

daterne som skylder ham stor tak for den lange „Gresrulle“ som nu har gaat i Samband siden Januar 1914. Han har tjent tak og paaskjonnelse fra alle som vedkjender sig sin norske herkomst og glæder sig over alt det vi som folk har ydet til at gjøre vort land her i den „nye verden“ til det frieste og lykkeligste paa hele jorden. Listen omfatter i runde tal 4400 navne, og det maa erindres at det er næsten blot de som er hvervet eller indskrevet i Wisconsin organisationer, som er medtaget. Som Mr. Lien selv siger, er der kommet med navn af mænd som ikke var nordmænd og andre som burde ha været med er blit udeladt. Men det var uundgaeligt at slike feil snek sig ind. Men vi tror at den mand ikke findes som kunde ha udarbejdet en liste med færre feil end Liens har. Han er saa vel kjendt saagodt som gjennem hele staten, og især da der hvor norske bor, at han vistnok i de fleste tilfælde personlig kunde sige om en soldat var norsk eller ikke. Vi ved hvor absolut samvittighedsfuldt Mr. Lien har forfulgt sit forfæt at gjøre listen saa paalidelig som muligt, og vi har kanske en nogenlunde rigtig forstaaelse af hvor stort et stræb det har koitet ham. Alderdom og svagheder, der har sin oprindelse i de strabadser han gennemgik som ung rekrut og i de haarde felttog, har ofte gjort ham arbeidet særdeles besværligt. Men han hadde lært i den strænge skole, hvis elever han har bidraget saa meget til at gjøre udødelige, og han gav sig ikke før arbeidet var udført. Og, som man ser, indbyder han endnu til hjælp med fortsættelsen, ved rettelse af feil som maatte bli opdaget. Vi haaber at alle saadanne feil blir rapporteret enten til ham eller til Sambands redaktion. Vi vil svært gjerne gjøre vort bedste til at faa verket saa korrekt som muligt. Saa bringer vi ham vor skyldige tak for arbeidet; og vi haaber at han nu vil fortsætte sine skisser fra Bluemoundssettlementet, som han afbrød et aar siden for at gi os denne liste af norske veteraner.

Liste over bygdelagene,

med først hvert lags formand, dernæst dets sekretær:

- Valdris Samband, A. A. Weslen, 3109 Dalland Ave., Minneapolis, Minn.; A. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.
- Telelaget, A. A. Trovaten, Barnesville, Minn.; N. N. Rønning, 1215 E. 35th St., Minneapolis, Minn.
- Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sørping, Fergus Falls, Minn.; Timan L. Ovarve, Jessenden, N. Dak.
- Numedalslaget, G. H. Strøm, Hillsboro, N. Dak.; O. O. Enevoldt, Sacred Heart, Minn.
- Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorkveen, St. James, Minn.; Ivar Olstad, 522 Bjornson Ave., Minneapolis, Minn.
- Trønderlaget, Sigurd O. Ganger, Jancton, S. Dak.; Prof. J. Dorrum, Fergus Falls, Minn.
- Nordlandslaget, C. D. Morck, 111 So. 6th St., Minneapolis, Minn.; John Gregor, Fort Ransom, N. Dak.
- Sognalaget, E. R. Hopperstad, Albert Lea, Minn.; O. E. Williamson, Divatonna, Minn.
- Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. H. Uglem, Princeton, Minn.
- Vosselaget, Judge Andrew Grindeland, Warren, Minn.; Arthur Martve, 515 N. Y. Life Bldg., Minneapolis, Minn.
- Sætedalslaget, Bj. Bjørnaraa, Homme, Minn.; Gustav Torgu-son, Glenwood, Minn.
- Nordfjordlaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Dr. Carl Kolseth, Brooten, Minn.
- Landingslaget, G. A. M. Steen, Northfield, Wis.; E. H. Beck, Lake Preston, S. Dak.
- Totningslaget, Johan E. Gran, Spring Grove, Minn.; Christian Berg, 2513 6th St. N., Minneapolis, Minn.
- Vsterdalslaget, N. L. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høiberg, Kathryn, N. Dak.
- Søndmørslaget, J. Martin Hansen, 3008 Park Ave., Minneapolis, Minn.; M. Spohlt, Madison, Wis.
- Mjøsenlaget, Dr. E. L. Opsal, Red Wing, Minn.; Otte P. R. Hjermstad, Chippewa Falls, Wis.
- Hadelandslaget, L. A. Walby, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.
- Solunglaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; E. M. Berg, McIntosh, Minn.
- Sigdalslaget, G. L. Braatlien, Rotschay, Minn.; G. L. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. S. S. Urberg, Blair, Wis.; John Feland. (Afdeling af Teleslaget.)

Iowa Teleslag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. S. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Teleslaget.)

Tinjølslaget, Halvor Odegaard, Oldham, S. Dak.; Lars Stenfon, Oldham, S. Dak. (Afdeling af Teleslaget.)

Sundals-Øfendalslaget, E. G. Fladved, Lake City, Minn.; O. J. Gravem, Towner, N. Dak.

Hardangerlaget, S. S. Tveit, Albert Lea, Minn.; S. A. Jordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastbold, Dawson, Minn.; Berthel L. Bellefon, Jewell, Iowa.

Spøndhorndalslaget, Rev. L. O. Thorson, Dotus, Iowa; Oskar Ostrem, Jewell, Iowa.

Binger, Odalen og Eidflogen Samlag, J. E. Jacobson, Dageh, N. Dak.; Edward Larfen, 2618 37th Ave. So., Minneapolis.

Spøndfjordlaget, Rev. Sigurd Kolkestad, Strum, Wis.; Prof. J. L. Nydahl, Augsburg Seminary, Minneapolis, Minn.

Tvillingbyernes Stavangerlag, Gust Jrgens, 823 22nd Ave. So., Minneapolis, Minn.; Mrs. Dina Nielsen, Minneapolis, Minn.

Besthytens afdeling af Numedalslaget, G. H. Kravik, Everett, Wash.; G. D. H. Becker, Standwood, Wash.

Bands Teleslag, O. G. Kinney, Colfax, Wis.; L. Thompson, Colfax, Wis. (Afdeling af Teleslaget.)

Minneapolis Trønderlag, R. Saugestad, 2220 17th Ave. So., Minneapolis; Alfred Dahl, 1501 Madison St. N. E., Minneapolis.

Romsdalslaget, Rev. Jacob Tanner, Milnor, N. Dak.; Ben Borson, Taunton, Minn.

Kristianialaget, L. O. Shibley, 2650 Dupont Ave. N., Minneapolis; L. Sunde, 781 Cedar St., St. Paul, Minn.

Nordhorndalslaget, Rev. L. L. Fjelling, Woodville, Wis.; Rev. O. Møstrøm, Mt. Horeb, Wis.

Gurdalslaget, Rev. H. Engh, Østrander, Minn.; Ludvig Gulickson, Spring Valley, Minn.

“17de Mai Festskrift”

Udgivet i anledning af hundreårsfesten
af den nationale festkomite.

160 sider, 200 billeder og portrætter.

Omslaget trykt i flere farver.

Dette festskrift, udgivet af den nationale 17de mai festkomite, var ikke udgivet alene for selve festen, men som et minde, der i lange tider vilde holde festen i levende erindring i de mange tusen norske hjem i Vesterheimen og som en gave, der kan sendes til slekt og venner baade her i landet og i Norge.

INDHOLD:

- I. Vort fædreland. Kort omrids af Norges historie fra de tidligste tider til aaret 1814.
- II. Begivenhederne aaret 1814.
- III. Norge efter 1814.
- IV. Bygdelagsbevægelsen.
- V. De forskellige bygdelags historie med portrætter af deres embedsmænd.
- VI. Forberedelserne for hundreårsfesten.
- VII. Samarbeidet med Tvillingbyernes norske befolkning og andre oplysninger.
- VIII. Festprogrammet for 16de, 17de og 18de mai 1914.
- XI. Nationalsange og præmiesangene.

Sambands læsere har nu ekstra god anledning til at faa skriftet, idet vi tilbyder det som

PRÆMIE FOR ABONNEMENT PAA SAMBAND

frit tilsendt dem som betaler en dollar (\$1.00) i forskud for et aar (nye saavel som gamle abonnenter) og som gir tilkjende at de vil ha bogen.

Samband, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St.

MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

Vakre norske billedverker.

VALDRES.

(Undtagen Søndre Aurdal).

Med tekst af G. O. Hovi, og billeder. Det er en pen liden billedbog over Nordvaldres paa 30 sider, 7x9½ tommer. Pris, 40 cents.

Bergensbanen. En samling af 18 henrivende vakre høifjeldsbilleder 10½x14 tommer, indbunden i vakkert omslag. Pris, 75 cents.

Fra Norges jubilæumsudstilling. 24 billeder fra jubilæumsudstillingen gjængivet i vakkert tontryk 9x12 tommer. Pent heftet. Pris, 75 cents.

Norge, Mindeblade 1814—1914. En vakker samling af billeder i et vakkert hefte 10½x14 tommer. Pris, 75 cents.

Norsk vinternatur efter fotografier av Weise. 12 billeder 9x12 tommer paa fin karton i en mappe. Billederne er ualmindelig vakre, egnede særdeles for incramning. Pris, \$1.50.

Soria Maria Slot. Askeladdens eventyr, illustreret af Th. Kittelsen, 12 billeder 6x10 tommer. Pris, 35 cents.

Vort universitet gennem 100 aar. 1811—1911, med tekst og billeder, der viser virksomheden af Norges universitet i disse aar. Billeder af alle bygninger og mænd, der har været med i arbeidet. 32 sider, 9x12 tommer. Pris, 75 cts.

The Free Church Book Concern, 322 CEDAR AVE.
MINNEAPOLIS, MINN.

Mindenaal fra jubelaaret 1914

Vedføjede billede viser i naturlig størrelse den naal som komiteen for hundredaarsfesten anskaffede til at tjene som et minde om begivenheden. Den forestiller et vikingskib, saadant som man ved brugtes den tid da vore fædre opdagede Vinland det Gode. Naalen kan faaes enten i guld kulør eller "oxidized silver." Frit tilsendt 10c. Skriv til Samband, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.